

LUNDS
UNIVERSITET

”Småsyskon följer sina äldre syskons väg”
En rättssociologisk studie ur två myndighetsperspektiv

Av: Hanna Pavlu Lewin & Zaneta Barbu Asenov

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårtermin 2017

Handledare: Reza Banakar
Examinator: Måns Svensson

Abstract

Previous studies show that when one of the siblings is already involved in criminal activities, there is a likelihood that the other sibling also draws into criminality. This essay aims to evaluate what perspective the police and social workers in Malmö have about the phenomena, and what a new regulation would look like. We are focusing on why there are not any preventive measures taken in action, which led us to the question of what kind of formal measures should be imposed.

We used a qualitative research measure and interviewed seven police officers and nine social workers. The authorities see the connection as complex, because they do not have a specific measure for siblings. The social service has difficulties to find the right measures to prevent siblings to criminal behaviour. However, the police do not have enough police officers around the areas where youths can be found, this leads to difficulties to identify siblings at risk.

The empiricism has been analysed with Jürgern Habermas' theory about Communicative Action and the System-lifeworld distinction. The solution we have found to be the most efficient, is the importance of relationships between the authority and youth. To create a professional relationship, it is essential for the social workers to establish continuity with the youth and for the police to be around their environment. In combination of this, it would be optimum to constitute a regulation for the two authorities to cooperate and therefore be more observant of the siblings.

Keywords: communication, crime, preventive measures, relationships, siblings

Inledande ord

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare, Reza Banakar, professor på rättssociologiska institutionen vid Lunds universitet. Det har varit kunskapsberikande att diskutera fram relevanta teorier och intressanta infallsvinklar. Vi vill även tacka alla respondenter som tog sig tiden att ställa upp på intervju, trots den hårda arbetsbelastningen. Dessutom vill vi tacka varandra för ett gott samarbete med ibland heta diskussioner som lett fram till ett bra resultat med hjälp av ett antal chokladbollar. Slutligen vill vi tacka Annalena Asenov för all korrekturläsning, studiekamrater och familj för allt stöd.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Normbrytande beteende	2
1.2 Problemformulering/Syfte.....	3
1.3 Frågeställning	3
1.4 Avgränsning.....	3
1.5 Förförståelse	3
1.6 Disposition.....	4
2 Lagstiftning	5
2.1 Polislagen	5
2.2 Socialtjänstlagen.....	5
2.3 Barnkonventionen	6
3 Metod	7
3.1 Tidigare forskning.....	8
3.2 Intervjuer	9
3.2.1 Urval	10
3.2.2 Genomförandet av intervjuer.....	10
3.2.3 Etiska överväganden	12
4 Tidigare forskning	12
4.1 Deskriptiv analys.....	13
4.2 Forskning från USA och Sverige	13
4.2.1 Kunskapsluckor	16
4.3 Tematisk innehållsanalys	17
5 Teoretisk utgångspunkt	18
5.1 System och Livsvärlden	18
5.2 Kommunikativt handlande	19
5.3 Triad	20
6 Resultat	22
6.1 Intervju med polisen	22
6.1.1 Sambandsproblematik.....	22
6.1.2 Polisens arbetssätt	24
6.1.3 Det preventiva arbetet.....	25
6.2 Intervju med socialsekreterarna.....	26
6.2.1 Sambandsproblematik.....	26
6.2.2 Socialtjänstens arbetssätt	27
6.2.2 Preventiva åtgärder	29
7 Teoretisk analys	30
8 Diskussion	33
8.1 Hur ser socialtjänsten och polisen på syskons benägenhet att utveckla kriminalitet om ett syskon är kriminellt?	33
8.2 Vilka formella regler bör införas enligt de olika myndigheterna?.....	35
8.3 Varför sätts inga preventiva insatser in för syskon till kriminella?.....	38
8.4 Förbättringsmöjligheter samt framtida forskning	41
9 Slutsats	43
Referenslista	44
Litteratur:	44
Offentliga sidor:	46
Webbsidor:	46

Bilagor	47
Bilaga 1 (Polisen).....	47
Bilaga 2 (Socialtjänsten)	48

1 Inledning

Forskningsfältet angående syskons benägenhet till att utveckla ett kriminellt beteende är stort. Barn och ungdomar som lever i miljöer där ett syskon är kriminellt är i riskzonen, speciellt om anknytningen mellan syskonen är stark och om de har samma umgängeskrets. Studier (Rowe, Rodgers & Mesech- Bushey 1992; Craine, Tanaka, Nishina & Conger 2009; & Eriksson, Hjalmarsson, Lindquist & Sandberg 2016) har genomförts på syskonpar under flera årtionden och resultatet har varit desamma; syskon påverkar varandra i större utsträckning om de ligger nära varandra åldersmässigt eller har samma umgänge där kriminalitet råder. De poliser som arbetar med ungdomsbrottslighet i Malmö instämmer i denna slutsats, medan socialtjänsten inte delar polisens syn.

Socialtjänsten vidtar inga särskilda preventiva åtgärder gentemot syskon i en familj, när exempelvis en äldre bror är aktiv i kriminalitet. Socialtjänsten inleder en utredning i syfte att få en helhetsbild av den kriminelles situation, men utredning på syskon inleds endast om det finns en oro för syskonet. Myndigheten erbjuder familjen i sin helhet hjälp bland annat i form av föräldrastöd eller samtal med den kriminelle ungdomen, men syskon erbjuds inga specifika insatser. Detta framkom vid praktik på polisens ungdomsenhet i Malmö, där både polis och socialtjänst är inkopplade i utredningar. Det blev tydligt att båda myndigheterna uppfattar problematiken med syskon och kriminalitet på olika sätt.

Jerzy Sarnecki, professor i kriminologi, menar att sannolikheten för att ett syskon ska utveckla ett kriminellt beteende ökar med 50 procent om ett annat syskon är kriminellt. Sarnecki hävdar att föräldrarna är det bästa förebyggande skyddet för barnen, men när det skyddet brister beror det oftast på föräldrarna själva, och ibland i kombination med psykiska problem. Detta gör det svårt för föräldrarna att hantera barnets normbrytande beteende, eftersom de själva är upptagna med att hantera sina egna problem. Sarnecki menar att om de hjälpsamma insatserna riktas mot föräldrarna, gagnar detta även barnen (Welin 2017).

I mars 2017 skrev tidningen Sydsvenskan ett reportage i tre delar om syskonproblematiken (Welin 2017). I den första delen av reportaget fick läsarna ta del av en mammas historia, där hon gång på gång blundat för tecken som tydde på att den yngre sonen börjat med kriminella

handlingar precis som sin äldre bror (Welin 2017). Den andra delen var ett reportage om en polis som själv har en bror som valt den kriminella banan och hur det har påverkat både polisen och hans familjs liv (Welin 2017). Slutligen, i del tre, beskriver en ungdomsbehandlare problemet ur ett myndighetsperspektiv (Welin 2017). Vi har tagit del av både polisens och ungdomsbehandlarens uppfattning av denna problematik genom intervjuer och detta presenteras under vår resultatdel.

Med önskemål från polisen i Malmö valde vi att belysa syskons koppling till kriminalitet. Det som specifikt fångade vårt intresse var polisens och socialtjänstens olika perspektiv på ämnet. I denna framställning avser vi att närmare undersöka hur de olika myndigheterna ser på sambandsproblematiken mellan syskon och kriminalitet samt vilka formella regler som bör införas enligt de båda myndigheterna. Vi avser även att undersöka varför inga preventiva insatser sätts in för syskon till kriminella. Polisen har bland annat i uppgift att arbeta preventivt och socialtjänsten har i uppgift att tillse att barn och ungdomar växer upp under trygga förhållanden. Det är vår ambition att fokusera på huruvida dessa strategier är verkningsfulla eller inte, samt varför.

1.1 Normbrytande beteende

Ett normbrytande beteende innebär ett beteende som bryter mot regler för vad som är socialt accepterat i individens omgivning (Andershed & Andershed 2005, s. 17). Inom en familj eller grupp som en individ tillhör råder vissa normer och om dessa inte efterlevs, kan det leda till sanktioner eller utanförskap. Ett samhälle är också uppbyggt av normer och regler som medborgarna ska följa och görs inte detta kan det leda till sanktioner i form av straff eller stigmatisering.

Individer som lever i miljöer som präglas av kriminalitet, påverkas i större utsträckning än individer som inte har kriminalitet nära sig (Andershed & Andershed 2005, s. 20). När kriminaliteten finns tillgänglig dagligen, kommer det normbrytande beteendet att bli en del av vardagen och på så sätt normerande. Barn som debuterar i normbrytande beteende redan under barndomen löper ca två till tre gånger större risk att utveckla ett kriminellt beteende, till skillnad från de barn som debuterar i ungdomen (Andershed & Andershed 2005, s. 21). Yngre barn som blir präglade av normbrytande beteende i sin vardag riskerar att utveckla grövre

kriminalitet men även missbruksproblem. Därför anser vi att preventiva insatser bör sättas in tidigare för att minimera framtida kriminella beteenden för ungdomen.

1.2 Problemformulering/Syfte

Socialtjänsten vidtar inga särskilda åtgärder mot syskon i en familj, där exempelvis en äldre bror är aktiv inom kriminalitet. Insatserna riktas framför allt till den person som har det normbrytande beteendet, men ett visst stöd erbjuds även till familjen i form av föräldrastöd. Polisen kan se att syskon till kriminella ofta utvecklar ett normbrytande beteende men de arbetar inte aktivt förebyggande mot dessa. Vi vill undersöka dessa två myndigheters olika syn på den beskrivna problematiken och hur de ser på eventuella preventiva åtgärder. Ur ett rättssociologiskt perspektiv, vill vi även undersöka vilka formella regler som bör införas. Målsättningen med vår studie är att öka kunskapen kring fenomenet, och med den kunskapen kunna bidra till en eventuell framtida handlingsplan inom de olika myndigheterna. Där de tillsammans kan arbeta preventivt och fånga upp syskon som i dagsläget hamnar mellan de båda myndigheterna.

1.3 Frågeställning

- Hur ser socialtjänsten och polisen på syskons benägenhet att utveckla kriminalitet om ett syskon är kriminellt?
- Vilka formella regler bör införas enligt de olika myndigheterna?
- Varför sätts inga preventiva insatser in för syskon till kriminella?

1.4 Avgränsning

Utredningen har avgränsats till det geografiska området Malmö stad med fokus på socialtjänsten och polisen. Vi kommer i huvudsak att fokusera på bröders tendens att utveckla ett kriminellt beteende, men även systrars beteende kommer i viss mån att tas upp. Åldersgruppen avgränsas till barn och ungdomar upp till 18 år och som har förmågan att uttrycka sig. Studien avser syskon som begår grövre brott, till exempel rån, men ringa brott, såsom snatteri, exkluderas.

1.5 Förförståelse

Vi är medvetna om att förförståelsen för problematiken kan påverka tolkningen men har som målsättning att bibehålla vår objektivitet under hela arbetsprocessen. Vi anser dock att förförståelse kan vara positivt, då en av oss fått en inblick i hur det polisiära arbetet fungerar i praktiken genom en praktikperiod som genomfördes under hösten 2016.

Vi anser att båda myndigheterna arbetar med barnets säkerhet i fokus, men med olika medel och tillvägagångssätt. Vi ser att de har svårt att fånga upp syskon med de verktyg de har idag. Resultatet blir att syskon till kriminella hamnar mellan polis och socialtjänst och blir inte sedda eller inte erbjuds stöd på samma sätt som dess kriminella syskon eller föräldrar.

Vid val av metod och tillvägagångssätt, har vi försökt vara så objektiva som möjligt för att inte påverka insamlade data. Valet av respondenter har medvetet valts ut efter deras erfarenhet och yrkesperspektiv.

1.6 Disposition

I studiens inledande del presenteras sambandet mellan syskon och kriminalitet. Där beskrivs även de åtgärder som vidtas i nuläget av socialtjänsten för familjer som präglas av kriminalitet. Vi redogjorde också kort för de lagar myndigheterna utgår från, det vill säga socialtjänst- och polislagen.

I vår metoddel beskriver vi vårt tillvägagångssätt för genomförandet av studien. I den delen inkluderas en presentation av den sökmetsod som vi har använt, för att finna tidigare forskning för vårt undersökningsämne. Därefter har vi gjort en beskrivning över hur våra intervjuer med polis och socialtjänst har gått till, samt urval och etiska överväganden. Vidare belyser vi den deskriptiva och den tematiska analysen av tidigare forskning. I det kapitlet har vi inkluderat två teman: anknytning mellan syskon och familjestruktur. Sedan har vi beskrivit Habermas teori om system och livsvärld med koppling till den kommunikativa handlingsteorin och George Simmels begrepp om triads.

Under resultatdelen presenteras den information vi erhållit via våra intervjuer med socialtjänsten och polisen i Malmö. Informationen är indelad i två delar: polisens respektive socialtjänstens åsikter. Varje myndighetsdel är indelad i underkategorier: *sambandsproblematik*, *arbetssätt* och *preventiva arbete*. Dessa delar kommer därefter att

analyseras med anknytning till vår valda teori och begreppet. I diskussionsdelen har vi besvarat vår frågeställning samt skrivit en kort slutsats om de olika myndigheternas perspektiv på sambandsproblematiken mellan syskon och kriminalitet. Slutligen kommer vår källförteckning samt intervjufrågorna, vilka finns med som bilaga.

2 Lagstiftning

Både polisen och socialtjänsten arbetar utifrån ett myndighetsperspektiv, där instansernas arbetssätt är rättsligt reglerad. Nedan presenteras delar av lagen som de båda myndigheterna arbetar efter.

2.1 Polislagen

Polisen utgår i sitt arbete från polislagen (1984:387 [PL]). Enligt 2 § i polislagen ska polisen *“förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten”*. Inom paragrafen finns olika punkter som ger en funktionell beskrivning av det avsedda polisväsendets verksamhetsplanering. Polisens arbetsuppgifter innefattar även övervakning av den allmänna ordningen och säkerheten, bedriva spaning och utredning i fråga om brott, lämna allmänheten skydd, upplysningar och annan hjälp och fullgöra polisens serviceverksamhet (Thunved, Clevesköld & Thunved 2010, ss. 37-38).

Polisen ska även samverka med andra myndigheter eller organisationer, detta enligt 6 § (1984:387 [PL]). Det innebär att polisen exempelvis ska samverka med myndigheter inom socialtjänsten och snarast underrätta dessa om förhållanden, där polisen anser att socialtjänsten bör företa någon åtgärd. Bestämmelsen om anmälningsplikt till socialtjänsten, när ett barn är i behov av skydd, är lagstadgat under 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453 [SoL]).

2.2 Socialtjänstlagen

Socialtjänsten arbetar utifrån socialtjänstlagen (2001:453 [SoL]) som är en ramlag, men även barnkonventionen. Lagen syftar till att främja människors välbefinnande och liv för både äldre, vuxna och barn. Samhället har en skyldighet, enligt SoL att tillse att barn och ungdomar växer upp under trygga hemförhållanden. Om socialtjänsten får kännedom om att ett barn

befinner sig i en otrygg miljö, ska en utredning inledas och alla parter inom familjen ska erbjudas insatser (SoL 5 kap. 1§). I 3 kap. 5 § SoL uttalas som en allmän riktlinje att socialtjänstens insatser ska utformas och genomföras i samtycke med den enskilde.

För att socialtjänsten ska kunna vidta några åtgärder är en förutsättning, enligt lag, att det bygger på frivillighet. Om barnet eller ungdomen inte fyllt 15 år ska samtycke lämnas av vårdnadshavare, i annat fall ska samtycket även lämnas från ungdomen själv (Thunved, Clevesköld & Thunved 2010, s. 20). Tillsammans med andra samhällsorgan ska socialtjänsten arbeta för att barn och ungdomar inte ska vistas i miljöer som kan vara skadliga för dem. Socialtjänsten ska finnas som ett stöd och skydd för barnet, samt tillgodose att barn med särskilda behov får det stöd som behövs. I nära samarbete med hemmet ska socialtjänsten främja personlighetsutveckling med fokus på fysisk och psykisk hälsa (Stålhammar, Radia, Molinder Berglund, Jacobson, & Rinman 2016, ss. 23-24).

“Enligt förarbetena till socialtjänstlagen, är det socialnämnden som bäst anses kunna ge barn och deras vårdnadshavare det stöd och den hjälp de behöver, för att barnet inte ska utveckla en allvarlig problematik eller kriminell karriär” (Stålhammar et. al. 2016, s. 159). Socialnämnden har rätt att utlämna sekretessbelagd information till polisen, enligt 10 kap. 18 a § SoL, om det kan förhindra att en person under 21 år kommer att begå ett brott. Om det har kommit till socialtjänstens kännedom att det finns en överhängande och allvarlig risk för brott, kan socialtjänsten lämna information till polisen för ett potentiellt ingripande enligt 10 kap. 20 § SoL (Stålhammar et. al. 2016, s. 159-160).

2.3 Barnkonventionen

Vid rättsliga avgöranden måste myndigheterna ta hänsyn till särskilda internationella konventioner som Sverige har ratificerat, till exempel barnkonventionen. Barnkonventionen syftar till att stärka alla barns och ungdomars rättigheter upp till 18 års ålder. Inom konventionen finns 54 artiklar som rör barns rättigheter. Vi har valt att fokusera på artiklarna 2, 3, 6 och 12 (Unicef u.å.) och ställa dessa mot myndigheternas hantering av syskon till kriminella.

Enligt konventionen ska staterna säkerställa alla barns rättigheter och lika värde, oavsett bakgrund, samt skydda dem från all form av diskriminering (artikel 2). Konventionsstaterna

ska utgå från barnets bästa vid alla åtgärder som berör barn; oavsett om det vidtas av offentliga eller privata, sociala välfärdsinstitutioner (artikel 3). Barns rättighet till liv ska erkännas och staterna ska till sitt yttersta ha förmågan att säkerställa barns utveckling och överlevnad (artikel 6). Barn har även rätt att uttrycka sin mening och höras i de frågor som berör denne samt att barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad (artikel 12) (Unicef u.å.).

Både polisen och socialtjänsten ska arbeta preventivt och förebyggande mot barn och ungdomar i syfte att de inte ska fara illa. Hur myndigheterna arbetar preventivt och förebyggande för att fånga upp syskon till kriminella, och utifrån barnets bästa i enlighet med barnkonventionen, kommer vi att diskutera under vår diskussionsdel.

3 Metod

Till vår empiri har vi utgått från tio intervjutillfällen med yrkesprofessioner, polis och socialsekreterare, som arbetar med ungdomar. Vi har även tagit del av litteratur och tidigare forskning för att belysa frågan om syskons benägenhet till att utveckla ett kriminellt beteende, och på så sätt valt att använda oss av en kvalitativ metod (Denscombe, 2007, s. 367). Fördelen med den valda metoden är att den ger en mer komplett och fullständig bild av fenomenet (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud 2007, s. 237). En nackdel med den kvalitativa metoden är att den är tidskrävande (Esaiasson. et. al. 2007, s. 267), men eftersom vårt kontaktnät redan var etablerat och vårt läsmaterial var tillgängligt, fanns det gott om tid för genomförandet av intervjuerna med de olika respondenterna.

I syfte att kort redogöra för rättsläget avseende barns rättigheter och myndigheternas riktlinjer, har en juridisk metod använts (Sandgren 2010, ss. 36-38). Vi har tittat på polislagen, socialtjänstlagen samt barnkonventionen och därefter dragit slutsatser om gällande rätt utifrån innehållet i rättskällorna, det vill säga lagen och förarbetena.

I början av vår undersökning utgick vi från två frågeställningar, men under genomförandet av vår studie tillkom ytterligare en fråga som knöt samman vårt syfte med undersökningen om varför inga preventiva insatser sätts in. Vi ansåg att de två första frågeställningarna endast belyste myndigheternas perspektiv på ämnet enligt riktlinjer inom deras respektive

yrkesområde, vilket ger oss bakgrundsfakta till deras tankesätt, medan vår tredje fråga besvarar varför inga preventiva åtgärder sätts in. Alla tre frågorna är sammankopplade för att förstå problematiken ur myndigheternas perspektiv.

3.1 Tidigare forskning

En kartläggning av tidigare forskning har visat att forskningen utgått från att forskningens och utredningens undersökningar ska vara likvärdiga sina jämförande studier. Eftersom de flesta vetenskapliga artiklar är skrivna på engelska, har vi endast använt engelska sökord. Detta bidrog även till att söksträngen minskade. För att säkra artiklarnas vetenskapliga grund har vi endast fokuserat på de artiklar som genomgått en så kallad *peer-review*. Urvalet av artiklarna har gjorts genom att systematiskt läsa *abstracts* på sökningen "siblings, environment and criminal" i databasen Lubsearch, med tidsperiod 1990 - 2016, där vi fick en sökträff på 165 artiklar. Anledningen till det breda sökfältet var för att se om vi kunde finna ett stöd för polisens teori om syskon och kriminalitet bland tidigare forskning. Vi använde oss även av sökmotorn EBSCO. Där reducerade vi sökområdet till "Criminal Justice Abstracts with Full Text", "PsycARTICLES", "SocINDEX with Full Text" samt "MEDLINE" för att endast få träffar på de artiklar som vi ansåg relevanta för vårt undersökningsområde.

Vi använde oss av sökord som har koppling till syskon och kriminalitet och använde följande sökord: "Siblings and crime", "Crimes impact on siblings", och "Brothers, sisters and criminal behavior". Med dessa sökord fick vi fram 476 artiklar. Vi använde oss av "Boolean search" som inkluderar "AND, OR samt NOT" i syfte att precisera vår söksträng. För att reducera dessa artiklar och finna de mest relevanta för vår undersökning, fokuserade vi huvudsakligen på rubriker som innehöll orden *siblings* och *crime*; detta för att se om det finns ett samband mellan syskon och kriminalitet. Inledningsvis läste vi artiklarnas *abstracts* för att få en mer grundläggande överblick av innehållet och dess relevans för vårt undersökningsområde.

Årspannet för de utvalda artiklarna rör sig mellan åren 1992 och 2016 med huvudsakligt fokus på 2000-talet. Majoriteten av artiklarna har blivit citerade cirka femtio gånger av andra forskare, vilket vi ser som en fördel, eftersom artiklarna då fått genomslag och betydelse för andra forskare. De artiklar som är genomförda runt 2015/2016 har ännu inte hunnit få något större genomslag. Vi ser det dock inte som en nackdel att dessa artiklar ännu inte nått andra forskare, eftersom de är relevanta för oss och har fått sin legitimitet genom *peer-reviews*. Med

utgångspunkt från den artikel som blivit citerad flest gånger, har vi funnit flera artiklar som relaterar till vår studie. För att inte missa artiklar kopplade till syskon och kriminalitet, har vi valt att titta på artiklarnas referenslista för att få kunskap om var tidigare forskare funnit sin information, det vill säga en *bibliography analysis*. På detta sätt har vi funnit andra relaterade artiklar till vår studie.

Vårt huvudsakliga fokus kommer att ligga på forskning om syskons benägenhet att utveckla ett normbrytande beteende i miljöer, där det förekommer kriminalitet hos ett syskon. Vi kommer även att undersöka vilken påverkan det har på ungdomar som har en äldre bror eller syster som är involverad i brottslighet. Vi exkluderar forskning som berör incest och sexualbrott, men även forskning som är baserad på genetik. Vi fokuserar inte heller på forskning som baseras på ekonomisk status, eftersom vi tror att syskons benägenhet för brottsliga aktiviteter förekommer inom alla samhällsklasser. Även studier som är grundade på etnicitet har exkluderats, då vårt fokus ligger på generell nivå och inte på en specifik folkgrupp. Eftersom mycket av forskningen är från USA, kommer fokus att ligga på forskning därifrån men även forskning från Sverige, eftersom våra intervjupersoner arbetar inom svenska myndigheter.

3.2 Intervjuer

De frågeställningar som berör gruppernas uppfattningar beträffande sambandet mellan syskon och kriminalitet har besvarats med hjälp av sju poliser och nio socialarbetare som arbetar med barn och ungdomar i Malmö. Anledningen till att vi inte intervjuade fler var på grund av att det uppstod en teoretisk mättnad (Denscombe, 2009, s. 139), vilket innebär att det inte framkom någon ny information efter dessa intervjuer. De flesta respondenter hade samma eller liknande uppfattning kring ämnet. Vi valde att använda oss av semistrukturerade intervjuer, eftersom det möjliggör för följdfrågor som kan uppkomma spontant samt ger utrymme för flexibilitet. Frågorna konstruerades specifikt för polismyndigheten respektive socialtjänsten, eftersom dessa har olika arbetssätt och därför inte skulle bli relevant om samma frågor ställdes till båda myndigheterna. Våra inledande frågor syftade till att få respondenterna att känna sig bekväma i situationen och få en tydlig uppfattning om vad som skulle undersökas (Esaiasson et. al. 2007, s. 298).

För att stärka tillförlitligheten, utformade vi två intervjuunderlag (*se bilaga 1 & 2*) där endast frågor som berör ämnet ställdes i syfte att få relevanta svar (Esaiasson et. al. 2007, s. 61). Vi

är medvetna om att viss subjektivitet kan genomsyra några intervjusvar. Däremot tror vi inte att respondenternas svar kommer att påverka resultatets trovärdighet. Polisens och socialsekreterarnas svar kan tänkas representera de i Malmö lokala myndigheternas allmänna hållning i frågan och därför ses som generaliserbar. Däremot bör påpekas att respondenternas svar inte kan sägas representera en rikstäckande hållning för myndigheterna i frågan eftersom deras svar kan reflektera egna värderingar och tankar. Frågorna konstruerade för att i möjligaste mån undvika subjektivitet (Lantz, 2007, s. 31). Lantz beskriver att en väl genomförd intervju ska vara gynnande för studiens resultat, men även vara användbar för andra som tar del av forskningsarbetet (2007, s. 10).

Under vår resultatdel presenterar vi de gemensamma teman som förekommit mest under intervjuerna och som är applicerbara på myndigheternas respektive perspektiv på problematiken och vilka åtgärder dessa anser bör implementeras. Utifrån intervjuvaren som vi transkriberat, kunde vi analysera vårt material och finna samband. Transkriberingarna finns även till förfogande för examinator och opponenter. Vi exkluderade de delar vi ansåg inte vara relevanta för undersökningen som exempelvis hur den sociala insatsgruppen (SIG) fungerar.

3.2.1 Urval

Vi har använt intervjupersoner till vår undersökning, som vi anser genererar myndigheternas perspektiv på ämnet. Intervjupersonerna har arbetat aktivt med ungdomar under en längre tid (Esaiasson et. al. 2007, s. 291). Till vår empiri ville vi ha variation av intervjupersoner eftersom tankesättet kan se olika ut och valde därför personerna utifrån olika befattningar inom de båda myndigheterna (Esaiasson et. al. 2007, s. 297). En av oss genomförde under hösten 2016 en praktiktermin hos polisen i Malmö och fick därmed ett kontaktnät inom både polismyndigheten och socialtjänsten, vilket var en fördel. Fördelen med ett subjektivt urval är att det är tidseffektivt och sparar tid, jämförelsevis med att finna nya personer för varje intervjutillfälle. En nackdel kan vara att respondenterna inte uppfyller de krav eller förväntningar som forskarna kan tänkas ha. Det har däremot inte varit något som har påverkat vår undersökning (Esaiasson et. al. 2007, s. 292).

3.2.2 Genomförandet av intervjuer

Inledningsvis togs kontakt, via mejl och telefon, med de poliser vi hade för avsikt att intervjua som arbetar med ungdomar i Malmö. Vi förklarade syftet med vårt arbete (Esaiasson et. al. 2007, s. 268) och poliserna var villiga med att ställa upp på intervju inom den tidsram vi föreslog. Intervjuerna hölls i Malmö på olika polisenheter mellan 24 mars till 11 april 2017. För att ta del av polisernas åsikter om sambandet mellan syskon och kriminalitet, intervjuades dessa vid fyra olika tillfällen; två gånger i grupp, ena gången om två personer och andra gången om tre personer och två gånger enskilt. Tillvägagångssättet valdes i syfte att spara tid och för att gruppintervjuer oftast bjuder in till intressanta diskussioner mellan parter. Vid tre tillfällen genomfördes intervjun av den student som inte praktiserat hos polisen. Anledningen var att vi ville undvika eventuella bias som lätt kan uppstå när en intervjuare och en respondent fått en relation (Esaiasson et. al. 2007, s. 292).

Socialsekreterarna kontaktades på Rättscentrum i Malmö som hänvisade oss vidare till fyra socialutredare inom myndigheten. Under processens gång uppstod dock problem, då många av de inbokade socialsekreterarna, utom en, valde att inte medverka på grund av hård arbetsbelastning. Detta ledde till att vi tog kontakt med den person som vi intervjuat först och bad om hjälp med att komma i kontakt med fler respondenter. Vi använde oss av ett så kallat snöbollsurval där hen hänvisade oss vidare till sina kollegor som i sin tur hänvisade oss till andra (Esaiasson et. al. 2007, s. 291). Utifrån denna metod tillkom två personer som vi kunde intervjua. Därefter gick vi vidare på egen hand med att ta kontakt med de fem socialenheter som finns i Malmö i hopp om att finna fler respondenter. Även där tackade några socialsekreterarna först ja, för att sedan dra sig ur. Slutligen fick vi ihop totalt nio respondenter som intervjuades under perioden 24 mars till 18 april 2017 och som bidrog med användbar information om hur deras verksamhet fungerar. Intervjuerna med socialsekreterarna genomfördes vid sex tillfällen; tre gånger i grupp om två, två gånger enskilt och en gång per telefon. Precis som med poliserna valde vi denna metod eftersom den är tidseffektiv. Ingen av oss hade någon relation till socialtjänstemännen och därför genomfördes dessa intervjuer av oss båda.

När vi väl fått kontakt med intervjupersonerna, mejlade vi ut ett antal frågor till respondenterna, för att informera om vårt syfte med studien samt ge möjlighet till viss förberedelse (Esaiasson et. al. 2007, s. 268). Vi talade om att intervjun skulle pågå mellan 30-45 minuter, att intervjun skulle spelas in på mobiltelefon efter intervjupersonens

godkännande, men även dokumenteras skriftligt. Anledningen till att vi valde denna metod var för att inte missa värdefull information och att intervjupersonerna skulle få tid på sig att tänka och reflektera (Esaiasson et. al. 2007, s. 302). Vi informerade även om att vår handledare, examinator samt opponenter från Lunds universitet skulle komma att ta del av studien (Lantz 2007, s. 57).

3.2.3 Etiska överväganden

Etiska överväganden är väsentliga för en intervju. Det krävs att man är tydlig för intervjupersonen att de har rätt att vara anonyma och möjlighet att avbryta intervjun när som helst. En viktig fråga är hur intervjupersonernas anonymitet kan komma att påverka utredningens trovärdighet (Esaiasson et. al. 2007, s. 290). I vårt fall ansåg vi inte att den skulle påverka studien negativt. Vi har valt att anonymisera samtliga respondenter, eftersom de skulle kunna uttrycka sig fritt om sina erfarenheter och åsikter. På så sätt blev det lättare att få respondenterna att delta i undersökningen. Den ena polismannen, med en kriminell bror, fick ta del av intervjutuskriften, som vi hade för avsikt att använda, för godkännande av materialet. Respondenternas olika befattningar förekommer inte i studien, utan vi har valt att kalla respondenterna "polisman" alternativt "socialtjänsteman". Benämningen är därmed könsneutral (Esaiasson et. al. 2007, s. 290).

Inför våra intervjutillfällen har vi utgått från att "*olika fenomen och erfarenheter har olika betydelser för olika människor*" (Lantz 2007, s. 41); det vill säga polisen och socialtjänsten agerar och värderar en händelse på olika sätt. Vi är medvetna om att de olika myndigheternas verklighet kan se olika ut beroende på utbildning och erfarenheter (Lantz 2007, ss. 41-42). Den information vi erhållit från respondenterna är giltiga i dagsläget, men vi är medvetna om att kunskap och synsätt kan komma att förändras över tid.

Under vår resultatdel kommer vi sammanfatta och presentera de delar som framkommit mest under intervjutillfällena med de båda myndigheterna. Vi kommer belysa vissa citat för att inte förlora den väsentliga innebörden av det som sagts under intervjuerna (Esaiasson et. al. 2007, s. 305).

4 Tidigare forskning

Det finns ett stort utbud av tidigare forskning som stödjer sambandet mellan syskon och kriminalitet. Flera forskare, inklusive polisen i Malmö, ser ett mönster där syskon till kriminella utvecklar samma beteendemönster som sitt syskon. Med hjälp av vår kunskapsöversikt har vi funnit två teman som våra utvalda studier har kommit fram till och som presenteras nedan (Rowe, Rodgers & Mesech- Bushey 1992; Slomkowski, Rende, Conger, Simons & Conger 2001; Hayne & McHugh 2003; Craine et. al. 2009; Kendler, Morris, Lönn, Sundquist & Sundquist 2014 & Eriksson et. al. 2016). Forskningen har fokuserat på syskons benägenhet till brottsligt beteende med fokus på familjestruktur, sociala band och anknytning mellan syskon.

4.1 Deskriptiv analys

En deskriptiv analys presenterar en överblick och beskrivning av studierna och visar även utmärkande drag som de sex valda forskningarna kan innehålla. Vi har valt att fokusera på forskning som berör ämnet från 1990-talet fram till idag. De tidigaste artiklarna är från 1992 och 1996 och därefter sker ett hopp i forskningen fram till 2000-talet (2001-2016), då det publicerades ett fåtal artiklar per år. Vårt fokus har legat på forskning från USA och Sverige, eftersom det kriminologiska forskningsfältet är stort i USA och för att vårt geografiska undersökningsområde är Sverige. Samtliga forskningar har presenterats på engelska.

Trots att utredningarna är genomförda i olika länder, kan studierna appliceras på syskon och kriminalitet i allmänhet på grund av att de socialpsykologiska mekanismerna är desamma. Det finns flera studier om syskons påverkan av kriminalitet som relaterar till vårt undersökningsområde, men dessa besvarar nödvändigtvis inte frågan. Exempel på en sådan är studien av Eriksson et. al. (2016), om hur syskon påverkas av kriminellt beteende med fokus på grannskap och familjepåverkan. Denna studie ger en generell bild av vad som kan påverka syskon och kriminalitet men även vad som redan undersökts av andra forskare. Utifrån de sex artiklar vi har studerat, har fem studier använt sig av social learning theory för att underbygga eller analysera sin forskning.

4.2 Forskning från USA och Sverige

I det följande presenteras sex studier som tar upp problematiken kring syskons koppling till kriminalitet: Rowe, Rodgers & Busheys (1992) fokuserar på syskons påverkan med utgångspunkt från hemmiljön, Slomkowski et. al. (2001) fokuserar på social interaktion,

Hayne & McHugh (2003) belyser umgängets betydelse, Kendler et. al. (2014) studie handlar om aggressivt beteende, Eriksson et. al. (2016) presenterar vikten av familjeband och miljö & Craine et. al. (2009) fokuserar på kriminalitet och popularitet.

Rowe, Rodgers, Meseck-Busheys (1992, ss. 59-67) studie från USA fokuserar på hur syskon påverkar varandras kriminalitet beroende på om de delar hemmiljö eller inte. Studien använde sig av två analytiska utgångspunkter varav den ena är hur familjestruktur har koppling till kriminalitet och den andra är hur nära syskonparen är i ålder. Studien fokuserade på en familjekonstellation med två till fyra syskon. Empirin utgick från *National Longitudinal Survey of Youth* som började 1979 med 11 406 amerikanska ungdomar i åldrarna 14-21 år. Ungdomarna intervjuades sedan årligen mellan 1979 och 1986. Studien använde sig inte av någon teori för att stödja eller analysera sitt resultat. Resultatet visade att syskonpar som delar samma hemmiljö påverkar varandra i större utsträckning jämfört med syskon som inte delar hemmiljö. De fann även att bröder påverkar varandra mer än vad systrar gör. Syskon som är nära i ålder har större risk att begå brottsliga handlingar tillsammans än syskon som har fler år mellan sig. Rowe, Rodgers, Meseck-Bushey (1992, ss. 59-67) finner slutligen att mer data behöver granskas för att fastställa om en odelad hemmiljö gäller för bröder i allmänhet eller om bröder i triss eller fler var tillfälligt.

Slomkowski et. al. (2001, ss. 271-283) studie från USA syftar till att undersöka om syskon upprepar och uppmuntrar sina syskons avvikande beteende vid direkta interaktioner. 451 bröder och systrar som gick i sjunde klass, och som bodde tillsammans med sina biologiska föräldrar (*Iowa Youth and Families Project*) deltog i studien. Under fyra års tid (1989-1992) intervjuades syskonen. Resultatet visade att det fanns en större korrelation mellan systrar, jämfört med bröder. Forskarna betonar betydelsen av social interaktion mellan syskon som en riskfaktor för utveckling av brottsliga aktiviteter i tonåren; äldre syskon som är involverade i brottslighet har en viss påverkan på yngre syskon som i sin tur kan utveckla liknande beteende. Forskarna har använt sig av teorin social learning för att underbygga sitt resultat. För framtida forskning föreslår författarna att studier kan genomföras på annan fokusgrupp. Vidare bör fortsatta studier använda sig av metoder som lämpar sig för att fånga upp det faktiska sociala utbytet, som kan vara antingen hämmande eller socialt främjande, till exempel via videospelning (Slomkowski et. al. 2001, ss. 271-283).

En annan studie beskriver hur syskon med olika umgängen tar till sig de sociala normer och regler som gäller i den egna gruppen (Hayne & McHugh 2003, ss. 355-392). Risken för att

utveckla ett normbrytande beteende är mindre om den ena gruppen håller sig till rådande normer i samhället, till skillnad från gruppen som inte gör det. I de fall där syskonens umgänge är desamma, är banden starkare för gruppen. Det inlärdade beteendet neutraliseras då bland syskonen, där de inte dömer utan istället stödjer varandra (Hayne & McHugh 2003, ss. 355-392). Den här studien är genomförd i USA och datan är hämtad från *National Longitudinal Study of Adolescent Health* (NLSAH).

NLSAH är nationellt representativa respondenter genom hela USA med fokus på ungdomar mellan sjunde och tolfte klass (amerikanska skolsystemet) som slumpvis har blivit utvalda när studien genomfördes åren 1995 och 1996. Ungdomarnas och syskonens vänner har varit en stor och viktig del i undersökningen och har hämtats genom ”in-school surveys”. Studien använde sig av social learning theory för att underbygga och analysera sitt resultat. Haynie & McHugh (2003, ss. 355-392) föreslår för framtida studier en fördjupning i den slutsats de för fram, men även för att undersöka skolans eller omgivningens eventuella betydelse för avvikande beteende.

I Craine et. al. (2009, ss. 436-453) studie använde forskarna sig av 587 syskonpar i tonåren, där de undersökte om kriminalitet och popularitet hos det äldre syskonet var avgörande för om det yngre syskonet skulle utveckla ett kriminellt beteende. Till skillnad från andra forskare som fokuserat på samkönade syskon och deras utveckling till kriminalitet, fokuserade denna studien på både samkönade och ej samkönade syskonpar. Till insamlingen av empirin använde forskarna sig av en longitudinell studie. Forskarna utgick från en enkätundersökning som genomfördes i hemmet, där syskon fick besvara ett antal frågor om sina personliga egenskaper, aktiviteter och beteenden inklusive relationen till syskonen.

I studien utgick forskarna från social learning theory och studien visade att yngre syskon var mer benägna att utveckla liknande kriminellt beteende om det äldre syskonet varit populärt, speciellt om det yngre syskonet var en syster till en populär bror. Det yngre syskonet ser upp till sitt syskon och det äldre blir en förebild och innehar en status som det yngre vill uppnå. Däremot fann man inget samband med ett kriminellt beteende, om brodern varit impopulär. Författarna skriver att vidare forskning behövs för att förstå yngre syskons uppfattningar av vad som är populärt hos äldre syskon, och som förklarar risken för deltagande i avvikande beteende (Craine et. al. 2009, ss. 436-453).

I en svensk studie, (Kendler et. al. 2014, ss. 3181-3187), undersöktes om miljön bidrog till aggressivt beteende. Forskarna studerade om det aggressiva beteendet påverkade syskonet och om det var någon skillnad på det aggressiva beteendet kom från ett äldre syskon mot ett yngre eller tvärtom. För insamlingen av sin empiri använde forskarna sig av generationsregistret, folkbokföringen och brottsregistret och 247 058 syskonpar identifierades, där minst ett syskon hade ett aggressivt beteende. Forskarna använde sig av social learning theory och studien visade att äldre syskon har större inverkan på sina yngre syskon än tvärtom. Syskon i nära ålder löper större risk att utveckla ett aggressivt beteende, speciellt om anknytningen mellan syskonen är goda. Studien genomfördes endast på samkönade syskon och exkluderade därmed relationen syster - bror. Kendler et. al. (2014, ss. 3181-3187) har exkluderat påverkan av miljö, men kommer i sin framtida forskning att inkludera grannmiljön.

En annan svensk studie (Eriksson et. al. 2016, ss. 219-262) belyser vikten av en god familjestruktur och hur detta kan vara avgörande för att ta avstånd från kriminalitet. Även i denna studie använde forskarna sig av social learning theory och resultatet visade, precis som i Kendler et. als (2014, ss. 219-262) studie, att familjeband och grannskap är avgörande för att utveckla ett kriminellt beteende. Däremot betonar Eriksson et. al. (2016, ss. 219-262) att familjestruktur och miljö är mer avgörande än de socioekonomiska faktorerna som exempelvis arbete eller utbildning. För insamling av empirin använde forskarna sig av generationsregistret från 1932 till 1962 på syskon, biologiska eller adopterade, som delat samma miljö och jämförde dessa med brottsregistret. Författarna menar att de behöver fokusera mer på grannmiljön, gruppsyck från vänner och syskon samt syskons likhet till varandra, för att kunna förstå fenomenet antisocialt beteende och kriminalitet (Eriksson et. al. 2016, ss. 219-262).

4.2.1 Kunskapsluckor

Utifrån våra sökningar på tidigare forskning, har vi inte kunnat identifiera hur syskon till kriminella ska hanteras, det vill säga preventivt arbete. Det finns flera artiklar som påvisar ett starkt samband som grundas på hemmiljö, anknytning och familjestruktur men få eller inga studier som fokuserar på hur det kan undvikas med koppling till myndigheter. Utifrån de valda artiklarna verkar undersökningsområdet komplext och kunskapen om hur man arbetar preventivt verkar inte vara belyst. De studier som vi presenterat beskriver att vidare forskning behövs inom deras studie, och lyfter inte fram hur ett preventivt arbete kan se ut.

4.3 Tematisk innehållsanalys

De valda artiklarna är relevanta för vår frågeställning i den bemärkelsen att de tar upp betydelsen av anknytning mellan syskon och familjestruktur och vilken inverkan den har. Vi har utgått från två olika undersökningsteman:

1. Anknytning mellan syskon
2. Familjestruktur

Båda två kan kopplas till hur forskarna ser på benägenheten för att ett syskon utvecklar ett kriminellt beteende i tonåren, om det andra syskonet har en kriminell anknytning.

1. Anknytning mellan syskon

Syskons anknytning till varandra, och hur detta påverkar syskon till att utveckla ett brottsligt beteende, beskrivs i fyra av de presenterade artiklarna, (Rowe, Rodgers & Mesech- Bushey 1992; Hayne & McHugh 2003; Kendler et. al. 2014 & Craine et. al. 2009). De flesta undersökningarna har gjorts på syskonpar i tonåren för att finna de faktorer som eventuellt kan påverka yngre syskon till att utveckla ett normbrytande beteende. I de artiklarna som belyser anknytning, finner forskarna att de syskon som har goda relationer till varandra är mer benägna att följa det äldre syskonets beteende, eftersom det äldre syskonet oftast ses som en förebild (Hayne & McHugh 2003, ss. 355-392 & Craine et. al. 2009, ss. 436-453). Forskning tyder även på att syskon med kortare åldersskillnad, 1-2 år, är mer i riskzonen för påverkan än mellan syskon med större åldersspann, 4-5 år (Rowe, Rodgers & Mesech- Bushey 1992, ss. 59-67 & Kendler et. al. 2014, ss. 3181-3187). Anknytningen är starkare mellan syskon som ligger nära i ålder eftersom dessa syskon oftast har samma umgänge av vänner och befinner sig i samma miljöer.

2. Familjestruktur

I tre av de valda artiklarna, (Hayne & McHugh 2003; Slomkowski et. al. 2001 & Eriksson et. al. 2016), tar forskarna upp vikten av en god familjestruktur. Utvecklandet av ett normbrytande beteende ökar bland barn och ungdomar om det finns kriminalitet inom familjen, exempelvis om föräldrar eller ett syskon är kriminellt (Eriksson et. al. 2016, ss. 219-262 & Slomkowski et. al. 2001, ss. 271-283). Forskning visar även att umgänget har betydelse för en ungdoms utveckling till kriminellt beteende. Syskon som har olika umgängen

tar till sig de sociala normer och regler som gäller i den egna gruppen. Risken blir mindre för ett normbrytande beteende om den ena gruppen håller sig till rådande normer i samhället, till skillnad från den grupp som inte gör det. I de fall där syskonens umgänge är desamma, är banden starkare för gruppen. Det inlärdade beteendet neutraliseras då bland syskonen, och istället för att döma stödjer de varandra (Haynie & McHugh 2003, ss. 355-392).

5 Teoretisk utgångspunkt

För att kunna förstå hur de olika myndigheterna ser på förhållandet mellan syskon och kriminalitet och varför inga preventiva insatser sätts in för syskon, har vi valt att utgå från Jürgen Habermas kommunikativa handlingsteori (Andersen, Kaspersen 2007, s. 294-296) samt George Simmels begrepp om triads (Caplowe 1956, s. 489). Teorin kommer att presenteras kort i denna del och appliceras därefter i studiens analysdel.

5.1 System och Livsvärlden

Habermas menar att samhället och det sociala systemet kan ses ur två perspektiv, system och livsvärlden (Andersen & Kaspersen 2007, s. 283). Systemet består av flera mindre verksamheter och enligt Habermas är de mest väsentliga styrningsapparaterna de ekonomiska och politiska; det vill säga de sociala handlingssystem som är organiserade och koordinerade genom institutioner (Andersen & Kaspersen 2007, s. 283). Polismyndigheten och socialtjänsten utgör en del av den administrativa apparaten och fokuserar på att göra rationella val för att uppnå stabilitet och effektivitet i samhället. Aktörerna i de olika systemen förhåller sig egocentriskt och rationellt efter sina egna mål, när de är underkastade andra styrningsmedier. Det innebär att systemen fungerar oberoende av samtycke om normer, avsikter, handlingsmål och personliga motiv. Polis och socialtjänstemän fungerar oberoende av systemets konsensus mot samma handlingsmål.

Livsvärlden, förklarar Habermas, sedd ur ett deltagarperspektiv, som förmedlas via språk och meningsfulla symboler (Andersen & Kaspersen 2007, s. 284). Livsvärlden är de intima, personliga mötena som finns i ett civilsamhälle. En individs livsvärld inrymmer normer, värderingar, attityder och handlingar till skillnad mot ett system där det finns struktur och strukturella egenskaper. Med detta menar Habermas att människor lever i gemensamma eller

snarlika "livsvärldar", där individers relationer är baserat på ett normativt samförstånd mellan individernas sociala integration (Engdahl & Larsson 2011, s. 279). Det innebär att individen skapar sig en identitet efter hur denne uppfattar världen och sin roll som exempelvis en bror eller en polis. Polis och socialtjänstemän handlar utifrån sin livsvärld och yrkesroll, i enlighet med systemets logik och kriterier. Det är inte förrän individen stöter på ett problem som står i motsats till dennes livsvärld, som individen börjar reflektera och tvivla (Israel 1999, s. 44). Människans handlingar kan däremot alltid ifrågasättas, bidra till argumentation och lösas via samtycke i form av personlig uppriktighet och moraliskt erkännande.

5.2 Kommunikativt handlande

Habermas skiljer sig från andra sociologer, som exempelvis Max Weber, och menar att det finns mer än en typ av förnuft, det instrumentella förnuftet, och den teori som Habermas kallar för kommunikativt handlande, det vill säga det kommunikativa förnuftet (Engdahl & Larsson 2011, s. 61). Det instrumentella förnuftet innebär att man försöker uppnå vissa mål med de mest effektiva medlen (Engdahl & Larsson 2011, s. 44) medan det kommunikativa förnuftet, beskrivs enligt Habermas som ett ömsesidigt utbyte mellan individer (Engdahl & Larsson 2011, s. 61). Inom det kommunikativa handlandet utgör språket en viktig del i samspelet mellan en individ och en institution. Den grundläggande funktionen är att se till att myndigheterna etablerar en ömsesidig förståelse för individen. Genom kommunikationen förmedlas den kulturella kunskapen för att därigenom åstadkomma social integration och socialisation med syskonen.

Habermas menar att för att den kommunikativa rationaliteten ska fungera, måste vissa kriterier uppfyllas. Om en myndighetsperson vill uppnå en ömsesidig förståelse, krävs att det påstådda är sant gentemot den objektiva världen, normativt riktigt gentemot den sociala världen och att det som sägs är sanningsenligt gentemot den subjektiva världen (Engdahl & Larsson 2011, s. 62). Myndigheterna har ett mål med sin kommunikation och för att kunna nå ut till syskonen är det viktigt att parterna uppnått en ömsesidig förståelse. Det kommunikativa handlandet kan endast få genomslag då båda parter har samma uppfattning och definition om det berörda ämnet, till exempel omvärlden, sociala normer och personliga identiteter (Andersen, Kaspersen 2007, s. 294-296). Däremot, om en myndighetsperson endast är ute efter att uppnå framgång, kan denne argumentera för sin sak genom att använda sig av ett maktsspråk, för att övertyga en individ om att det som sägs är det rätta (Engdahl & Larsson

2011, s. 62). Det innebär exempelvis att en socialtjänsteman som inte visar förståelse för ungdomens livsvärld utan istället fokuserar på de strukturella mål som finns inom institutionen, når därför inte fram till ungdomen. Det innebär att det kommunikativa handlandet och rationaliteten bygger på individens livsvärld medan det strategiska handlandet bygger på instrumentell rationalitet som relateras till systemvärlden. Budskapet bör förmedlas från myndigheterna på ett sätt så att ungdomen förstår, och samtidigt försöka omvandla ungdomens livsvärld så att hen accepterar samhällets formella och sociala normer.

Ett system kan inte själv utge sin legitimitet i det moderna samhället, utan rätten härleder sin legitimitet från de styrandes samtycke (Deflem 2013, s. 79), exempelvis politiker. Normer upphöjs till rättsregler och implementeras sedan i statsapparaten för att erhålla ekonomiska tillgångar. Alla beslut inom ett system är oftast baserat utifrån politiska- och ekonomiska verksamheter, vilket betyder att dessa system sällan slås ut av argument baserade på förståelse, moral och solidaritet (Engdahl & Larsson 2011, s. 282). På grund av den instrumentella rationaliseringen kan en känsla av anomi medfölja för samhällsmedlemmarna, det vill säga normlöshet. För att undvika koloniseringen av livsvärlden, menar Habermas, att politikerna behöver öppna sig för livsvärldens kommunikativa rationalitet genom att ta hänsyn till moraliska, solidariska och förståelseorienterade perspektiv för att sedan omformulera dessa argument till rättsliga styrmedel (Engdahl & Larsson 2011, s. 282).

Eftersom polismyndighet och socialtjänst styrs av ekonomiska och politiska system, innebär det att de flesta insatser fokuseras på makronivå, det vill säga på de problem som är mest kostsamma för samhället, exempelvis de kriminella. Enligt Habermas teori hade den moraliska rätten inneburit fokus på mikronivå, till exempel preventiva åtgärder för exempelvis syskon. Däremot menar Habermas att den moraliska rätten i ett modernt samhälle bortprioriteras, eftersom det politiska och ekonomiska systemet styr myndigheternas handlande (Deflem 2013, ss. 81-82).

5.3 Triad

Sociologen George Simmel myntade begreppet *triad* (Caplowe 1956, s. 489), som innebär en grupp om tre, och i en artikel som Theodore Caplowe skrivit om triader beskrivs Simmels fyra antaganden som applicerbara på tre parter som har anknytning till varandra (Caplowe 1956, s. 489). Det första antagandet belyser styrkan som råder i en grupp bestående av tre

personer. Styrkan mellan de tre parterna kan se olika ut, men den starkaste kan lätt kontrollera den svagaste medlemmen och kommer även att göra så. Det andra antagandet tar upp hur alla söker kontroll. Att kunna kontrollera två är bättre än en och att ha kontroll över en är bättre än att inte ha kontroll över någon alls. Tredje antagandet belyser styrkan som en tillgång, där styrkan i en grupp är lika med summan av styrkorna i dess två medlemmar. Slutligen beskriver Simmel, i det fjärde antagandet, att bildandet av koalitioner sker i en befintlig triadisk situation, så att det finns ett samlat tillstånd i varje triad (Caplowe 1956, ss. 489-490).

Dessa fyra antaganden kan appliceras på en konstellation där ett syskon är kriminellt, ett syskon som inte är kriminellt och en myndighetsperson som exempelvis en socialtjänsteman. I en triadisk situation är den svagaste länken oftast mer fördelaktig än den starkaste, eftersom den svagaste kommer att göra allt för att inte hamna utanför och på så sätt söka sig till en annan part för att tillsammans med denne bli starkare (Stryker & Psathas 1960, s. 217).

6 Resultat

I denna del kommer vi att presentera de mest förekommande temana som de olika myndigheterna tagit upp under intervjuerna, och som belyser problematiken om syskons koppling till kriminalitet.

“Det är egentligen mer föräldrarna som behöver stöd, inte grabben”

6.1 Intervju med polisen

Vi har intervjuat sju poliser med gedigen erfarenhet av att arbeta med ungdomar i Malmö. Alla de tillfrågade poliserna är eniga om att ett relationsbygge till ungdomarna är viktigt i deras brottsförebyggande arbete.

6.1.1 Sambandsproblematik

De tillfrågade respondenterna ser ett klart samband mellan syskon och kriminalitet, speciellt bland bröder. *“Jag kan räkna upp flera fall, oftast är det bröder i triss, alltså tre bröder där alla hamnat i kriminalitet”*, säger en av poliserna. Yngre syskon ser oftast upp till sina bröder som kanske har uppnått en viss status i sitt kompisgäng och syskonen kan därför söka bekräftelse på ett felaktigt sätt via kriminaliteten. Åldersspannet mellan syskonen har betydelse för påverkningen av kriminalitet. Syskon som är nära i ålder umgås ofta i samma kompiskrets och kan därför trigga varandra till avvikande beteenden. Polisen berättar att om ålderskillnaden är stor mellan syskonen, är det enklare att ta avstånd från varandras handlingar.

Poliserna menar att all kriminalitet oftast utgår från narkotika. Den kriminella banan börjar ofta med att ungdomar missbrukar narkotika, som sedan leder till att de börjar sälja narkotikan vidare, för att slutligen begå grövre brott. *“Det finns 12-åringar som säljer narkotika, men dessa är ju barn som begår grova brott och det är samhället inte rustat för”*, säger en polis. Genom kriminella handlingar kan ungdomar få en snedvriden bild av vad respekt är bland sina kamrater. Polisen menar vidare att det är viktigt att de ingriper när ett syskon begår brott, för att det ska bli en direkt negativ konsekvens på handlingen. På så sätt signalerar polisen att handlingen är felaktig.

Risken ökar för att syskon ska ingå i kriminella verksamheter om de inte har närvarande föräldrar, eftersom det ger ungdomarna större spelrum för att utföra sina kriminella handlingar. En av poliserna berättar att föräldrarna kan till och med anse att det är befriande att deras barn är ute och "hänger" på kvällarna, eftersom de själva får en paus och lugn och ro i hemmet. Det mest aktuella fallet, som en av poliserna tog upp, är den 23-årige mannen som blev utsatt för mordförsök den 30 mars 2016. Hans bror blev mördad månaden innan och den tredje brodern är också kriminell. Brödernas pappa är inte kriminell men har inte varit närvarande i pojkarnas liv och de har därför inte haft någon positiv förebild.

En av de tillfrågade poliserna berättar om sin egen bror (syskonen har olika pappor), som valt den kriminella banan och som i dagsläget avtjänar ett straff. "*Det handlar om egen vilja och eget ansvar att avstå från kriminalitet*", säger hen. Hen berättar om sin pappa som hen inte haft kontakt med men som alltid varit en förebild, eftersom pappan själv var polis och en anseende man med hög arbetsposition. Hens bror däremot, som heller inte haft någon kontakt med sin pappa, fick ofta höra negativa saker om honom, hur kriminell och "dålig" han var och så vidare. Syskonen har vuxit upp i samma miljö, men polismannen menar att hen tidigt insåg att hen inte ville gå samma väg som sin bror och tog sig med egen vilja ur den destruktiva miljön.

Polismannen berättar att hans yrkesroll har ifrågasatts av både broderns vänner, där hen anses som en förrädare, och kollegor på grund av hans brors historik, "*de tänker väl att blod är tjockare än vatten*". Vid de tillfällen hen väljer att träffa sin bror, berättar hen alltid för sin närmaste chef när och var det ska ske. Hen anser själv att sina erfarenheter gör hen till en bättre polis.

De största riskfaktorerna, enligt poliserna, är umgänget och om den äldre brodern lyckas med sin kriminella karriär. "*Umgås man med kriminella blir man till slut själv kriminell, så är det*", säger en av poliserna. De yngre syskonen ser det som en vinst att begå brott, istället för en förlust om någon lyckas med sin kriminalitet. Barn och ungas skyddsfaktorer ska vara deras föräldrar, men om dessa inte finns närvarande blir det naturligt att söka sig till någon annan, exempelvis ett syskon.

Familjer som är bosatta i exempelvis Rosengård är inte fattiga materialistiskt, enligt poliserna, utan emotionellt. Enligt polisens erfarenheter får barnen inte samma stöttning av föräldrarna i exempelvis läsläsning eller aktiviteter i skolan som andra barn kan få, vilket leder till en bristfällig kontakt med föräldrarna. Detta är något som, enligt polismannen, måste nå ut till föräldrarna att det inte är skolan som bär ansvaret för barnet utan föräldrarna. De tillfrågade poliserna är eniga om att föräldrar bär ett stort ansvar genom att vara goda förebilder för sina barn, vara närvarande och engagerade för att minimera risken för kriminalitet.

Sambandet bland systrar är inte lika stort, enligt en av de tillfrågade poliserna. Däremot kan systrar få status i skolan eller bland umgänget på grund av sin kriminelle bror. Detta kan ge henne större utrymme att handla felaktigt utan att få större negativa konsekvenser, som till exempel utfrysning från andra ungdomar.

6.1.2 Polisens arbetssätt

“Den kontaktskapande biten är viktig, men vi är för få för det”

Enligt poliserna är det viktigt att bemöta ungdomarna korrekt och tänka på vad man säger till dem. Ungdomar vill bli bekräftade och sedda och ibland kan det räcka med att bara ställa frågan “hur är det med dig?” Det kan ha stor betydelse för deras liv eller till och med bli en vändpunkt för ungdomen. En av poliserna berättar exempelvis hur en hämtning av en misstänkt bror i hemmet eller på gatan bör ske, och där syskon kan bli vittne till hämtningen. Ett korrekt och ärligt bortförande kan få syskonets bild av polisen att positivt höjas eller i värsta fall sänkas. Vidare berättar polisen att det kan vara en “världslig sak” i början, men kan senare utvecklas till en generell bild som syskonet har av polisen. *“Han (syskonet) blir mer övertygad om att han har valt den rätta vägen (storebrodern), här kommer det in personer som beter sig som fan, de måste va de onda och min bror den goda”*. Polisen betonar även vikten av sociala medier och om hur snabbt, felaktigt eller korrekt, information sprids.

Några av de tillfrågade poliserna berättar om den polarisering som råder mellan polisen och ungdomarna idag. Polisen menar att det inte är bra och att polisen måste arbeta mot den problematiken, för klyftan fortsätter att växa. Det är viktigt att ha patrullerande poliser ute, där de är synliga för ungdomarna och där ett relationsbygge mellan parterna kan växa.

Relationen mellan polis och ungdomar kan endast uppnås genom att polisen finns närvarande och kommunikationen mellan parterna är respekterade. *“Man kastar inte sten på de som man känner, och gör de det, så vet vi vilka de är”*. Goda relationer mellan parterna bidrar till att ungdomarna blir mer villiga att prata med polisen, och polariseringen kan därmed minska.

Samarbetet mellan socialtjänsten och polisen fungerar inte alltid, enligt poliserna. De menar att socialtjänsten ibland är väldigt formell och samarbetet blir lidande på grund av lagstiftningen. *“Samverkan måste vara på samma villkor - man måste utgå från barnets bästa”*, säger en av poliserna. Poliserna är oftast med där det händer och kan bidra med mycket information till socialtjänsten. Alla de tillfrågade poliser är eniga om att de är där tillsammans för att hjälpa ungdomarna och att sekretesslagen inte ska vara ett hinder för det preventiva arbetet. Vissa polisstationer har en socialsekreterare som är knuten till polisstationen och det samarbetet verkar fungera bra.

6.1.3 Det preventiva arbetet

I det preventiva arbetet är det viktigt att polisen fortsätter lagföra de individer som begår brott, annars finns risken att polisen höjer den kriminelles status. Arbetet med ungdomar skiljer sig från det sätt de arbetar med vuxna. *“Ungdomar lever i nuet - konsekvensen av det man gör måste komma mycket snabbare än med vuxna”*, säger en polis. Polisen måste vara tillgänglig för ungdomar, finnas ute på gatan ifall de behöver hjälp eller “stämna av” området, eftersom ungdomarna kräver mycket uppmärksamhet av polisen.

Poliserna berättar att det bästa sättet att arbeta preventivt, för att syskonet inte ska utveckla ett kriminellt beteende, är att se till att det äldre syskonet inte tjänar på sin kriminalitet *“snarare tvärtom - blir inlåst och förlorar”*. Det bidrar till att det kriminella syskonet inte blir som en förebild för den laglydige brodern som förhoppningsvis inser att den vägen inte är gynnsam. Om familjeförhållandena inte är de bästa och syskonet är svårt att “kontrollera”, anser polisen, som en sista utväg, att flytta det kriminella syskonet från familjen till ett foster- eller LVU-hem som den bästa lösningen. De betonar även att det kan vara relativt komplicerat. *“Våra preventiva åtgärder blir totalt bara någon timme per dag med skola, soc och oss, men han (syskonet) bor med sin bror och hans påverkan är betydligt större än vår”*. Polisen försöker informera föräldrarna om att deras barn är ute och “hänger” på kvällarna, och

erbjuder stöd i form av att "hålla ett extra öga på dem" och ringa till föräldrarna, så de kan hämta sina barn. På så sätt ger polisen även stöd till föräldrarna.

Poliserna är eniga om att det finns mer att göra för att arbeta preventivt och för att kunna fånga upp exempelvis syskon i ett tidigare skede. På grund av resursbrist inom myndigheten är det dock inte möjligt att genomföra dessa åtgärder i dagsläget. Flera av de tillfrågade poliserna säger "*polisen borde satsa på fler ungdomspoliser - inom vårt lokalområde är vi fem och det räcker inte*". De är även eniga om att polisen bör öka sin närvaro i skolorna, så att deras närvaro neutraliseras och relationen mellan polis och ungdomar blir bättre. Genom att fånga upp syskonen i skolmiljön, minimerar det risken för stigma, eftersom polisen samtalar med hela klassen istället för på individnivå. "*Om de fattar vad vi säger, så kommer de att söka upp oss själva sen*", säger en polis.

6.2 Intervju med socialsekreterarna

Vi har intervjuat nio personer inom socialtjänsten som har olika erfarenheter i arbetet med barn och ungdomar i Malmö. Socialtjänstemännen är eniga om att tidigare insatser krävs från myndighetens sida för att fånga upp barn och ungdomar som riskerar att utveckla ett kriminellt beteende.

"Man kan säga så här, skit i syskonen. Men om du gör ett riktigt bra jobb med det kriminella syskonet, så behöver man inte sätta in något till de andra syskonen"

6.2.1 Sambandsproblematik

Socialtjänsten ser ett samband mellan syskon och kriminalitet, men ifrågasätter dess uppkomst och ser ingen klar övertygelse. "*Det beror på vilken forskning man tittar på - det är komplexa ärenden och en komplex värld*", säger en av socialtjänstemännen. Vid handläggning av ärenden där det finns syskon, öppnas inte en utredning automatiskt på syskon till den kriminelle. "*Jag har inte tänkt på det här med syskon - eftersom vi oftast fokuserar på den kriminelle*", säger en socialtjänsteman. Socialtjänstens fokus ligger oftast på ungdomen som är kriminell, men de är även lyhörda för andra familjemedlemmar, till exempel hur syskonen påverkas av det kriminella syskonet. "*Det är sällan syskonen är med vid besöket hos socialtjänsten - vilket gör det svårt att fånga upp dem*", säger en annan.

En återkommande riskfaktor för syskon att utveckla ett kriminellt beteende är, enligt de tillfrågade, föräldrarollen och den eventuella omsorgsbrist som kan finnas. Riskfaktorn kan delas upp i två grundproblem: icke närvarande föräldrar eller ensamstående förälder. Barn är i behov av föräldrar som sätter gränser och finns tillgängliga i alla situationer. Om en vuxen och inte finns närvarande emotionellt, blir oftast ett äldre syskon förebilden för de yngre. *“En storebror som kommer hem med guldklocka och dyra kläder genom sina illegala verksamheter - vem tror du småbarnen ser upp till?”*, säger en socialtjänsteman. En annan säger *“ det räcker med att ha en storebror som är kriminell, för att det ska utgöra en riskfaktor”*. En ensamstående förälder kan också vara en stor riskfaktor, eftersom denne oftast inte räcker till. Föräldern riktar oftast all sin energi åt den kriminelle, vilket gör att småsyskon lätt glöms bort och inte blir bekräftade.

Socialsekreterarna pekar på olika riskfaktorer, som även kan vara skyddsfaktorer, och som har stor betydelse för ett barns utveckling. Skola, umgänge, idrott och resurser inom individen själv kan vara avgörande för ett barns utveckling. Bara för att ett syskon exempelvis har inlärningsvårigheter i skolan och fel umgänge, betyder inte att det att andra syskonet har samma problematik. Alla bedömningar är baserade på individuell nivå och behovsprövade, vilket gör att konstellationen mellan syskon kan se olika ut i olika familjer.

6.2.2 Socialtjänstens arbetssätt

“Man pratar inte om problematiken med de barn som inte utvecklats den”

När socialtjänsten får in ett ärende beträffande en kriminell ungdom, öppnas en utredning på denne. Myndigheten försöker skapa sig en helhetsbild av ungdomens situation och hur myndigheten lämpligen kan hjälpa denne in på rätt spår. Alla insatser bygger på samtycke med den kriminelle, och med föräldrarna, om ungdomen är under 15 år. Utifrån dessa formella riktlinjer arbetar socialtjänsten i dagsläget, men flertalet av de tillfrågade respondenterna ifrågasätter varför syskon inte uppmärksammas. *“I ärenden som rör våld i familjen öppnar vi utredningar på alla syskon i familjen, men det gör vi inte om det rör ett syskon som är kriminellt”* säger många av de tillfrågade respondenterna. En socialtjänsteman förklarar skillnaden mellan varför stöd sätts in för barn när föräldrar är kriminella och inte när

ett syskon är det. Hen menar att föräldrarna bär ansvaret för barnen och därmed kan utgöra en direkt fara för barnet, medan ett syskon inte har något ansvar för övriga syskon.

En annan socialtjänsteman tar upp ett exempel om tre bröder där de äldsta är kriminella, och menar att det måste finnas en faktor i syskonens tillvaro som gör att de faller in i kriminalitet. Myndighetens uppgift är att identifiera den faktorn och därefter försöka minimera eller eliminera den med hjälp av de insatser som erbjuds. Däremot ska barn och ungdomar få rätt förutsättningar för att inte hamna i kriminalitet och ingen ska på förhand beskylla dem för att vara kriminella. *“Man ska vara försiktig med att inleda en utredning på syskon - bara att vara i kontakt med socialtjänsten är en riskfaktor”*, säger socialtjänstemannen. Kontakten med socialtjänsten upplevs oftast som stigmatiserande bland ungdomarna, vilket kan bidra till att ett litet problem leder till ett större.

Alla är eniga om att de behöver bli bättre på att fånga upp familjen ur ett helhetsperspektiv, däribland syskonen, och på ett mer professionellt sätt hantera dessa ärenden. Det är genom en utredning som socialsekreterarna kan få vetskap om det yngre syskonet är försummat eller påverkat av sitt kriminella syskon. Däremot är det inte möjligt i dagsläget, eftersom det finns för få socialutredare. Samarbetet mellan socialtjänsten och polisen fungerar bra, anser de flesta respondenterna. Däremot menar några av de tillfrågade, att polisen kan bli bättre på att formulera sina orosanmälningar mer utförligt, så att socialsekreterarna lättare ska kunna förstå vikten av oron.

En av de tillfrågade respondenterna ställer sig kritisk till myndighetens hantering av ungdomsärenden. *“Problemet är att vi alldeles för ofta tvingas syssla med akutverksamhet”*. Hen menar att det råder en resursbrist inom myndigheten som gör att socialutredarna inte hinner samtala med barn och föräldrar i den utsträckning som kan leda till en förändring. Myndigheten fokuserar på den kriminelle och dennes föräldrar, vilket gör att de “tappar” syskonen. På grund av rådande resursbrist, kan den kriminelle ungdomen träffa flera olika utredare under processens gång vilket inte leder till någon kontinuitet eller förtroende i förändringsarbetet.

Respondenten menar att myndigheten arbetar mer kortsiktigt än långsiktigt. *“Ungdomar är en komplex målgrupp med en väldigt dålig prognos och samhället är inte rustat att hantera*

sådan problematik”, menar hen. Kunskapen och ekonomin finns där, men av olika politiska prioriteringar väljer socialtjänsten att lägga resurserna på annat. Om myndigheten hade fokuserat på kvalitet istället för kvantitet, hade utredarna kunnat göra ett bättre arbete med den kriminelle och behovet av insatser mot syskon hade kanske minskat. *“Men om vi knappt hinner utreda den här kriminelle 17-åringen, hur ska vi då kunna utreda syskonet?”*

6.2.2 Preventiva åtgärder

Socialtjänsten lägger stor vikt vid ungdomars och föräldrars delaktighet i ärendena; detta i enlighet med barnkonventionen. Ungdomar vill gärna vara med och bestämma och komma fram till lösningar tillsammans med socialtjänsten, i den mån det är möjligt. Socialtjänstens insatser riktas mot den kriminelle och föräldrarna i form av exempelvis stöd, handledning och motiverande samtal. Föräldrar har ett stort ansvar för vad som är normerande eller avvikande. Socialsekreterarna menar att de kommer långt med sitt motiveringsarbete om föräldrarna är villiga att samarbeta. *“Det är viktigt att tydliggöra riskerna för föräldrar och referera till aktuella fall i Malmö”*, säger en av socialsekreterarna.

Socialtjänstens arbete går ut på att behandla barn som har utvecklat ett negativt beteende. För att kunna erbjuda barnet rätt behandling, behovsanpassar socialtjänsten insatserna mot den problematik man ser att barnet har. Socialtjänstemännen säger att det är svårmotiverat att erbjuda insatser till ett syskon som inte visar några tecken på normbrytande beteende eller aggressivitet. Vissa menar att om de skulle erbjuda ett preventivt kriminalitetsprogram, så kan det vara direkt skadligt för ett barn som inte visat dessa tecken. När det handlar om barn som inte är kriminella kan ett kriminalitetsprogram bidra till att de blir retraumatiserade eller får mersmak för kriminalitet och ser det som ett framtida mål. Därför anser socialtjänstemännen att man bör gå in med försiktighet vid hantering av syskon så att effekten av insatserna inte blir negativa.

En socialtjänsteman menar att det inte finns en tydlig modell för hur de ska hantera ärenden, där det finns syskon till kriminella. *“Socialtjänstlagen är en ganska så löst hållen lag, så det är upp till kommunen hur man förhåller sig till den och hur den ska tillämpas”*. Hen menar att det skulle vara mer framgångsrikt att arbeta förebyggande på ett universellt tillslag genom att gå in och arbeta specifikt på vissa grupper och inte skraddarsy på individnivå. Runt 2004 fanns det socialarbetare på ”stan”. På den tiden vistades de i ungdomars miljöer och relationer

skapades frekvent, vilket var både gynnande för myndigheten och ungdomarna. Men på grund av resursbrist togs detta bort och myndigheten började fokusera på redan etablerade problem.

Alla de tillfrågade respondenterna är eniga om att det preventiva arbetet även borde finnas för syskon. En annan socialtjänsteman säger att ämnet inte är belyst och att det inte finns några preventiva insatser idag som är evidensbaserade till syskon, vilket gör det svårt att motivera vilken behandling de bör få. För att kunna fånga upp syskonen till kriminella, behöver socialtjänsten en modell eller rutin som de kan arbeta efter, *“och det måste komma uppifrån”*.

Majoriteten av socialtjänstemännen menar att det borde inrättas en ny lag och nya riktlinjer om hur socialtjänsten och polisen ska hantera problematiken både preventivt och när problem har uppstått. Detta för att snabbare kunna fånga upp syskonen innan denne hamnar i kriminalitet, men även för att samarbetet mellan socialtjänsten och polisen inte ska vara så formell som den är idag. *“Alla vill vi samma sak, barnets bästa”*, säger socialtjänstemännen.

7 Teoretisk analys

Utifrån de intervjuer som hållits med polisen och socialtjänstemännen, framgår den komplexitet som finns mellan syskon och kriminalitet och hur de olika grupperna på bästa sätt ska arbeta preventivt. De båda myndigheterna är eniga om att tidiga insatser bör sättas in för barn och ungdomar för att kunna nå ut till dem innan ett kriminellt beteende utvecklas.

Polisen och socialtjänsten utgår från ett myndighetsperspektiv med strukturella regler som skapats av de politiska och ekonomiska apparaterna i samhället. Myndigheterna använder sig av det instrumentella förnuftet, där de genom rationella val fokuserar på att uppnå stabilitet och effektivitet i samhället (Engdahl & Larsson 2011, s. 44). För att myndigheterna ska kunna lyckas med att omvandla ungdomarnas normativa handlingar, behöver myndigheterna förståelse för deras livsvärld och verklighet. Detta kan ske, enligt Habermas, via kommunikativt handlande (Israel 1999, s. 46), det vill säga ömsesidigt utbyte mellan individ och myndighet.

Vid ett möte med en ungdom eller en förälder är språket ett viktigt kommunikationsmedel för ett lyckat samspel. För att parterna ska kunna få ett lyckat samspel krävs det att ungdomar och

föräldrar förstår myndighetens syfte och att myndigheten i sin tur förstår deras livsvärld, det vill säga de kulturella traditioner och normer som råder mellan syskon eller umgängeskretsen. Ofta väger familjens normer tyngre än institutionens, vilket bidrar till att det yngre syskonet kan känna mer övertygelse att följa det äldre syskonets normer och på så sätt normbryta. Myndighetsarbetarna behöver därför på ett argumenterande sätt övertyga ungdomen och syskon om att det som sägs är det rätta. Men det är viktigt att båda parter förstår det som sägs, för att det kommunikativa handlandet ska få genomslag (Andersen och Kaspersen 2007, s. 294-296). När myndigheterna och ungdomarna har samma perspektiv på problematiken kan eventuella åtgärder eller insatser implementeras.

Habermas menar att det politiska och ekonomiska systemet har vuxit ur livsvärlden (Deflem 2013, s.79); samhällsmedborgare har lyft normer eller problem till rätten som därefter har lagstadgat. Rätten kan inte uppstå av sig själv, utan behöver en styrande hand från samhället. Eftersom rätten samspekar mellan det politiska och ekonomiska systemet, kan moralen bortprioriteras, och rätten blir svårare att identifiera sig med. När en individs livsvärld inte stämmer överens med systemets riktlinjer, kan potentiella konflikter och lagförbrytare skapas - eftersom de anser att man inte har gjort något fel. Däremot, om det råder konsensus mellan systemet och samhällets livsvärld, kommer färre eller möjligtvis inga motsättningar att uppstå som kan bidra till oroligheter i samhället.

Socialtjänsten har till viss del kunskap om sambandet mellan syskon och kriminalitet men kunskapen behöver ökas, men också hur den ska hanteras. Utifrån den kunskapen kan en vilja att införa en handlingsplan växa fram, och som är knuten till rättssystemet för att kunna hantera ett syskons situation till en kriminell bror eller syster. Då har socialtjänstens livsvärld vuxit till en gemensam åsikt eller vilja för vidare förändring. Systemet kontrollerar socialtjänstens handlingar, som behöver vara i förhållande till ungdomens livsvärld, och på så sätt uppnå ömsesidig förståelse med det kommunikativa handlandet (Israel 1999, s. 46).

Poliserna ser ett samband mellan syskon och kriminalitet och menar att risken för att utveckla ett kriminellt beteende ökar bland syskon i nära ålder. Oftast delar dessa syskon gemensamma normer, attityder och handlar på liknande sätt, vilket betyder att deras världsbild oftast är densamma (Engdahl & Larsson 2011, s. 279). För att polisen ska kunna omvandla syskons livsvärld, behöver de etablera en ömsesidig förståelse för och med individen. Detta kan ske

genom goda relationer som skapas med ungdomarna i deras livsmiljöer. För att båda parterna ska erhålla samma uppfattning av situationen, exempelvis vid ett gripande av en bror, bör polisen på ett förnuftigt och argumenterande sätt kommunicera med syskonet och på så sätt agera som normgivare. Om polisen istället enbart utgår från institutionens strukturella mål, och inte tar hänsyn till ungdomars livsvärld, kommer ömsesidig förståelse inte att kunna uppnås.

Precis som Simmel beskriver triads och dess fyra antaganden (Caplowe 1956, s. 489) med koppling till styrka, kontroll och allianser, måste polisen och socialtjänsten kunna identifiera styrkan i gruppen för att på bästa sätt få kontroll över den individ som är den svaga länken. För att lyckas med detta behöver myndigheterna ha en förståelse för de normer och attityder som råder inom gruppen och på ett övertygande sätt argumentera för det som är normerande i samhället. Myndigheter behöver tillsammans med syskonen, både den kriminelle och den laglydiga, arbeta ihop för att identifiera den svaga länken. På så sätt kommer den svaga länken, till exempel det lagliga syskonet, att alliera sig med myndigheten och försöka "vinna över" den kriminelle. Däremot kan syskonen agera som grupp och vara starkare tillsammans, vilket försvårar för myndigheten att få kontroll över någon. Enligt Simmel är det bättre att ha kontroll över någon i individens närhet än att inte ha någon kontroll alls (Stryker & Psathas 1960, s. 217). Det innebär att myndighetspersonernas kommunikativa handlande och rationalitet bör ha förståelse för syskonets livsvärld, för att de ska kunna omvandla systemets idealbild till deras verklighet. Myndigheterna kan då bli normgivande, och tillsammans med ungdomen blir de starkare som grupp, och kan då bidra till förändring.

Myndigheterna handlar utifrån sina yrkesroller, det vill säga professionellt och i förhållande till lagen, i syfte att skapa ett förtroende till befolkningen via goda relationer. Vi anser att polisen har ett större handlingsutrymme enligt polislagen, jämfört med socialtjänstlagen som är mer formellt uppbyggd. Polisen kan få insikt över individens livsvärld genom närvaro på plats och kommunikation och på så sätt ökad förståelse för de sociala normer mellan syskonen som kanske tas för givet. Socialtjänsten träffar oftast ungdomarna på kontoret och erhåller den bild som ungdomen är villig att dela med sig av. Samspelet och kommunikationen mellan myndigheterna är avgörande för att lyckas med att omvandla ungdomens normativa bild av samhället. Polisen behöver bidra med den kunskap som de har erhållit i tjänst med

ungdomarna, och socialtjänsten kan återkoppla med kunskapen om familjeförhållandena och potentiella bakomliggande orsaker.

I nuläget arbetar myndigheterna utefter de mål som det ekonomiska och politiska systemet satt upp, vilket innebär att både polis och socialtjänst i Malmö fokuserar på de problem som är aktuella och påverkar samhället mest. Det innebär att polisen riktar sina insatser på att lagföra brott och socialtjänsten fokuserar på den kriminelle. Det preventiva arbetet får inget genomslag och skjuts undan, eftersom resurserna inom de båda myndigheterna inte räcker till. För att en förändring ska kunna ske, måste politiken öppna sig för ungdomarnas livsvärld genom att ta hänsyn till moraliska, solidariska och förståelseinriktade perspektiv och argument (Engdahl & Larsson 2011, s. 282). Dessa argument måste göras om till rättsliga styrmedel - det vill säga politiker måste stifta lagar som uppfyller dessa kriterier och människors förväntningar för att inte riskera anomi. I vårt fall behöver socialtjänsten, med stöd av polisen, övertyga systemet om en ny handlingsplan för hur de ska hantera syskon till kriminella. I nuläget är det först när syskonet blir en kostnadsfråga för samhället, som preventiva åtgärder sätts in.

Enligt vår studie bör socialtjänsten och polisen använda kommunikation och relationsbygge för att reducera kriminalitet som kan uppstå bland syskon till kriminella. Budskapet bör förmedlas från myndigheterna på ett sätt så att ungdomen förstår och samtidigt försöka omvandla ungdomens livsvärld så att hen accepterar samhällets formella normer. I kombination med detta, behöver systemet formulera en handlingsplan som, i symbios med ungdomarnas livsvärld, verkar som styrningsmedel.

8 Diskussion

I denna avslutande del kommer studiens frågeställning att besvaras och våra rekommendationer för förbättringsmöjligheter inom de båda myndigheterna att presenteras.

8.1 Hur ser socialtjänsten och polisen på syskons benägenhet att utveckla kriminalitet om ett syskon är kriminellt?

Av intervju svaren kan konstateras att de två myndigheterna, polis och socialtjänst, ser problematiken på olika sätt. Polisen i Malmö har en klar bild av att syskon och kriminalitet

har en stark korrelation. Denna problematik har de tillfrågade poliserna stött på vid flera tillfällen under sina yrkesår, oftast bland bröder. Socialtjänsten i Malmö ställer sig dock kritiska till forskningen, eftersom de anser att problematiken är mycket mer komplex än vad som framgår. Socialtjänsten arbetar aktivt och praktiskt med familjer, där kriminaliteten redan är utvecklad och kan därför troligtvis erhålla en annan helhetsbild eller sanning jämfört med forskningen. Myndigheten anser att det inte finns någon evidensbaserad forskning beträffande syskons koppling till kriminalitet, eller hur de ska kunna hantera problematiken på bästa sätt.

Det vi har lyckats identifiera är att båda myndigheterna anser att problematiken bottnar i att syskonen har en bristfällig relation till sina föräldrar eller att de har fel umgänge. Barn och ungdomar söker bekräftelse och vill bli sedda; blir de inte det av sina föräldrar söker de sig till ett syskon och så vidare. Slutligen finner de förebilder som kanske inte har samma normerande bild som resten av samhället om hur en individ bör handla. Precis som vi nämnde i vår inledning, påverkas syskon i miljöer där ett syskon är kriminellt i större utsträckning än de som tar avstånd från dessa miljöer. Båda myndigheterna anser att ungdomar är en komplex målgrupp och att den brottsproblematik som råder bland dem, är inte samhället rustat för att hantera.

Inom ramen för denna studie, har vi undersökt tidigare forskning beträffande ämnet och kommit fram till att vår tematiska analys, anknytning och familjestruktur, bekräftar myndigheternas syn på problematiken. Forskning (Rowe, Rodgers & Mesech- Bushey 1992; Hayne & McHugh 2003; Kendler et. al, 2014 & Craine et. al. 2009) visar att syskon som befinner sig i nära ålder och har stark anknytning till varandra påverkas i större utsträckning än de som har längre åldersspann mellan varandra. Detta innebär att i de informella institutionerna, familjen eller gruppen, är normerna så pass starkt internaliserade att det kan bli svårt att bryta dem. När kriminaliteten finns närvarande i barns och ungdomars dagliga miljöer kommer det normbrytande beteendet att bli normerande. Formella institutionerna som exempelvis skola, polis och socialtjänst måste bryta dessa normer genom internalisering av de institutionella subsystemen. Båda myndigheterna bekräftar teorierna och ser sambandet och menar att de måste bli bättre på att identifiera syskon i riskzonen och på så sätt kunna ingripa tidigare.

Vi anser att anledningen till att de båda myndigheterna ser på problematiken olika, beror på att de utgår från olika perspektiv. Mycket av polisens arbete bygger på att knyta kontakter med allmänheten för att skapa trygghet i samhället. Polisen handlar utifrån myndighetens aktuella normgivande mål och för att medborgarna ska förstå dessa krävs det, enligt Habermas, en ömsesidig förståelse. Myndigheten kan bli bättre på att ta sig tid och samtala med ungdomarna för att förstå deras livsvärld, men även för att ungdomarna ska få kunskap i hur systemet fungerar. Det är utifrån goda relationer som polisen lättare kan identifiera ungdomar som befinner sig i riskzonen och är i behov av hjälp.

Socialtjänsten arbetar utifrån ett hanteringsfokuserat perspektiv som bygger på att hantera problem som redan finns inom en familj eller en individ. Fokus ligger på det kriminella syskonet och dess föräldrar, där myndigheten försöker finna en lämplig åtgärd eller insats för problemet. Socialtjänsten behöver bli bättre på att få kontinuitet i sitt arbete med ungdomen i fråga. Det som kan bli problematiskt med dagens hantering av ungdomsärenden, är att parterna inte uppnår ett samförstånd vilket, enligt Habermas, kan leda till konsekvenser för båda parter. Om en socialtjänsteman inte visar någon förståelse för ungdomarnas livsvärld kommer förmodligen dessa att förbli förtegnade om sin situation vilket leder till att socialtjänstens mål, att erhålla en helhetsbild, blir felaktigt. På så sätt kan inte myndigheten skapa sig en uppfattning om fler barn, syskon, befinner sig i riskzonen.

De båda perspektiven skulle kunna kombineras genom ett förbättrat samarbete för att på bästa sätt dela med sig av befintlig kunskap och för att båda myndigheterna snabbare och mer effektivt ska kunna fånga upp ungdomar i riskzonen, däribland syskon.

8.2 Vilka formella regler bör införas enligt de olika myndigheterna?

Socialtjänstlagen syftar till att främja människors välbefinnande och liv samt samhällets skyldighet att tillse att barn och ungdomar växer upp under trygga hemförhållanden. Detta anser vi att myndigheten brister i, då de exkluderar syskon i sina utredningar, eftersom de inte kan fastställa om syskonet lever under trygga hemförhållanden. Många av de tillfrågade nämner att de inte tänkt på syskonen, eftersom de inte har en handlingsplan att utgå från. Vi anser att socialtjänstens agerande då strider mot barnkonventionen artikel 12, eftersom myndigheten berövar syskonen rätten att uttrycka sin mening om saken och att de inte hörs i de frågor som även kan beröra dem. När socialtjänsten utreder den kriminellas situation för att

få en helhetsbild, borde hela kärnfamiljen inkluderas, även syskonen, annars blir inte bilden komplett. Socialtjänsten skulle kunna inleda samtal i ett tidigare skede med de syskon, som har förmågan att yttra sig, för att bilda sig en uppfattning om det föreligger någon oro eller inte. Det är först efter ett sådant samtal som socialtjänsten kan bedöma om syskonet befinner sig i riskzonen och på så sätt fånga upp individen innan denne utvecklat ett kriminellt beteende.

Kunskap kan myndigheterna erhålla med hjälp av till exempelvis forskning, men även egna erfarenheter i form av sociala relationer. De båda myndigheterna har erfarenhet av problematiken och båda är eniga om de riskfaktorer som bidrar till utvecklandet av kriminellt beteende. Polisen har ett större handlingsutrymme, eftersom de oftast befinner sig på plats, och en målsättning skulle kunna vara att ta sig tid att samtala med syskonen för att se hur de mår och så vidare. På så sätt kan polisen ta del av ungdomarnas livsvärld, och dessa kan, i sin tur, dela med sig av sin egen för att uppnå en ömsesidig förståelse. Eftersom polisen är en myndighet, har de även en skyldighet att förmedla systemets strukturella mål på ett förståeligt sätt till ungdomarna, där de kan förklara att deras uppgift är att uppnå stabilitet och trygghet i samhället. Poliserna talade om vikten av kommunikation och genom att de samtalar med syskonen kan de förändra syskonets eventuella negativa bild av polisen. De flesta vi intervjuat anser att formella riktlinjer bör sättas upp för hur de ska hantera situationer där syskon är påtagligt förekommande. Vi anser att kommunikation mellan polis och syskon är viktigt i det brottsförebyggande arbetet.

Socialtjänsten följer de formella riktlinjer som finns vid hantering av kriminella ungdomar och går inte utanför dessa. Deras handlingsutrymme för att nå syskon är obefintlig, eftersom de inte har någon handlingsplan att utgå ifrån. För att öka myndigheternas kunskap om sambandet mellan syskon och kriminalitet, krävs information om problematiken och dess konsekvenser. Denna kunskap kan nå de olika myndigheterna genom ökad förståelse ur ett syskonperspektiv. Kunskapen kan leda till en normförändring, där myndigheterna behöver handlingsplaner om hur de ska bearbeta problematiken och kunna arbeta preventivt.

Många av de intervjuade inom socialtjänsten anser att det hade varit en god idé att införa en handlingsplan som beskriver hur de ska hantera ärenden där syskon förekommer. Detta hade underlättat deras arbete för att kunna identifiera syskon i riskzonen. Vid ärenden där det

förekommer våld i hemmet, öppnas en utredning på alla barn automatiskt. Vi anser att myndigheten inte kan blunda för att barn och ungdomar som befinner sig i miljöer där all slags kriminalitet förekommer är i riskzonen.

Det verkar som om socialtjänsten hanterar redan uppstådda problem, medan polisen fokuserar på relationsbyggen i sina arbeten. Relationsbygget mellan socialtjänsten och ungdomen är inte i fokus, enligt en socialtjänsteman, som vi intervjuat, då ungdomen kan träffa olika socialtjänstemän vid olika socialkontor under utredningsprocessen, som i sin tur kan ta upp till flera år. Detta arbetssätt leder inte till någon kontinuitet i förändringsarbetet och ett förtroende eller en potentiell relation kan vara svår att uppnå. Samarbetet mellan de olika socialenheterna kan även försvåras på grund av distansen mellan dem men även informationen om ungdomen. Vi anser att socialtjänsten bör kunna utveckla sitt arbetssätt så att samma socialtjänsteman ska hantera samma ungdom och familj under hela processen. På så sätt blir arbetet kvalitativt, och myndigheten kan, på ett professionellt sätt, bygga upp en relation till ungdomen och syskon i riskzonen hade då lättare kunnat identifieras.

Polisen ska enligt polislagen, samverka med socialtjänsten och snarast underrätta dessa om förhållanden, där polisen anser att socialtjänsten bör företa någon form av åtgärd. Detta görs idag genom att polisen skriver en orosanmälan, men dessa är informationsfattiga enligt socialtjänsten. Några av de socialtjänstemän vi intervjuat berättar att de fått in ett flertal orosanmälningar, där polisen uttrycker sin oro med endast en mening. I dessa fall har socialtjänsten haft problem med att uppfatta i vilken omfattning polisen är orolig. Socialtjänsten har därför svårt att gå vidare med en utredning, eftersom informationen är bristfällig. Eftersom det inte öppnas upp någon utredning, fortsätter polisen att skicka in orosanmälningar till socialtjänsten och frustration och missförstånd kan därför uppstå mellan myndigheterna. Vi anser att polisen kan bli bättre på att formulera sina orosanmälningar mer utförligt samtidigt som socialtjänsten kan förbättra kommunikationen till polisen om hur en orosanmälan bör formuleras. De bristfälliga orosanmälningarna kan eventuellt grunda sig i den rådande resursbrist som finns inom polisen, där de inte har tid att formulera sig på det sätt som socialtjänsten önskar.

Samarbetet mellan polisen och socialtjänsten verkar i viss mån påverkas av sekretesslagen. Däremot har båda myndigheterna en klart positiv bild av hur de ska kunna samarbeta för att

bättre kunna fånga upp syskon. Eftersom polisen oftast befinner sig på plats där det händer, kan de lättare identifiera syskon i riskzonen och på så sätt upprätta en orosanmälan. Detta hjälper socialtjänstemännen i arbetet med att inleda samtal med syskonen. Socialtjänsten kan inte få vetskap om syskonens situation om inte en annan instans eller föräldrar själva meddelar detta.

Vi anser att myndigheterna arbetar i enlighet med artikel 3 och 6 i barnkonventionen. Vid eventuella åtgärder ska myndigheterna utgå från barnets bästa men själva betydelsen av "barnets bästa" blir en tolkningsfråga om vad som är bäst i det aktuella fallet. Det ena fallet skiljer sig från det andra eftersom familje- eller situationskonstellationen kan se olika ut. I vårt fall, beträffande syskon, är det viktigt att myndighetspersonerna behåller sin objektivitet, så att de inte på förhand bestämmer vad som är bäst lämpat för barnet baserat på ett tidigare ärende. Beträffande artikel 6, anser vi att myndigheterna inte ingriper förrän en situation har uppstått och på så sätt låter de ungdomar utvecklas på egen hand och i enlighet med barnkonventionen. Däremot anser vi att myndigheterna kan bli bättre på att kommunicera ut alternativa vägar för syskon för att undvika den kriminella banan.

8.3 Varför sätts inga preventiva insatser in för syskon till kriminella?

Genom vår undersökning har vi fått fram att socialtjänsten inte sätter in några preventiva insatser för syskon till kriminella. Anledningen till detta är att det är svårt att motivera vilken behandling syskonet skulle vara i behov av, om de inte visat tendenser till ett normbrytande beteende. Bara för att ett syskon är kriminellt betyder inte det att det andra syskonet kommer att ta efter samma beteende. Detta var även något som den polis som hade en kriminell bror påpekade och menade att det var personens egen vilja som fick hen att välja en annan väg.

Poliserna sätter inte in några formella insatser för syskon till kriminella men arbetar kontaktskapande ute i deras miljöer och anser att deras agerande och bemötande kan vara en preventiv funktion i sig. Polisen anser att det räcker med att lagföra det kriminella syskonet för att det ska ha en avskräckande funktion för det laglydiga syskonet. Det kriminella syskonet kommer alltså inte att vinna på sin kriminalitet och inte verka som en förebild. Polisen är därför tudelad i sin åsikt om direkta preventiva insatser för syskonet. De anser att det kan räcka med indirekta insatser för syskonet för att denne inte ska utveckla ett kriminellt beteende.

Socialtjänstens insatser går ut på att hantera ett redan etablerat problem. De anser själva att preventiva insatser från socialtjänstens sida är problematiska, eftersom de inte vet riktigt vad den rätta insatsen skulle vara. Alla deras insatser bygger på forskning och menar att det saknas forskning beträffande preventiva insatser för kriminella syskon. Runt 2004 fanns det förebyggande enheter inom myndigheten, där de hade socialarbetare på ”stan”. På den tiden hade socialtjänstemännen större kännedom om ungdomarna, eftersom de vistades i deras miljöer och relationer skapades frekvent, vilket var både gynnande för myndigheten och ungdomarna. Men på grund av resursbrist togs denna enhet bort och myndigheten började fokusera på redan etablerade problem.

För att kunna synliggöra syskonen, samt identifiera problem som kan finnas inom en familj, är muntlig kommunikation en väsentlig del i förebyggandet av kriminalitet bland syskon. Båda myndigheterna är eniga om att de behöver fånga upp barn och ungdomar i riskzonen tidigare än vad de gör idag. De flesta insatserna från socialtjänsten riktas till den kriminelle och föräldrarna i form av behandling och stöd. Socialtjänsten menar att lyckas de förändra den normativa bilden, deras livsvärld, för det kriminella syskonet och föräldrarna, leder det till en indirekt insats för andra syskon i familjen.

Polisen anser att deras närvaro i ungdomarnas utemiljöer och skolor ökar tryggheten bland allmänheten och den sociala relationen mellan parterna blir bättre. På så sätt kan polisen mer effektivt ta kontroll över ungdomarnas handlande och situation. Polisens närvaro leder även till ökade sociala relationer till föräldrarna, där samspelet mellan parterna kan vara förebyggande mot exempelvis syskonen. Vissa föräldrar känner sig handfallna i sitt föräldraskap och då kan polisens närvaro och kontroll ute vara till stor hjälp. Dessa åtgärder är något som poliserna har arbetat med sedan tidigare via ungdomspoliser, men efter den stora omorganisationen har detta inte varit möjligt på grund av omflyttning av resurser. Vi anser att myndigheten fokuserar på kortsiktiga mål, där det preventiva arbetet blir obefintlig, eftersom det inte har samma prioritet som att lösa brott. En del av polisens uppgifter är att skapa trygghet och arbeta brottspreventivt, men vi anser att detta arbete är svåruppnåeligt med tanke på dagens struktur och resursbrist inom myndigheten.

Poliserna är medvetna om att de måste bemöta syskon till kriminella med försiktighet för att inte i förhand stigmatisera syskonen på grund av en familjemedlem. För att undvika stigmatisering försöker polisen att bygga relationer med ungdomar. De anser själva att det är viktigt att agera korrekt och att kommunicera en händelse till ungdomen så att båda parter uppfattar det som hänt på samma sätt. På så vis kan ungdomen få en mer rättvis bild av polisen och inte den som gruppen i övrigt exempelvis har. Rykten sprids bland ungdomar, som ringar på vatten, via dagens sociala medier och når ungdomarna väldigt snabbt. Därför är relationsbygge viktigt, så att ett förtroende skapas mellan polis och ungdom och där båda parter accepterar att man kommunicerar med varandra. En polisman säger *“man kastar inte sten på dem som man känner, och gör de det, så vet vi vilka de är”*. För att polisen ska lyckas med det preventiva arbetet och kunna identifiera ungdomar i riskzonen, behövs fler poliser ute i områden där ungdomar vistas. Det kan ske i miljöer som känns bekanta och trygga för dem, som exempelvis fritidsgårdar, skateparker och skolor.

Kontakten med socialtjänsten kan ha en stigmatiserande effekt, eftersom det signalerar att individen är i behov av hjälp eller att en förälder brustit i sin föräldraroll. Här är det viktigt att myndigheten etablerar en ömsesidig förståelse med individen om problematiken för att kunna gå vidare i förändringsarbetet. Socialtjänstemännen, som vi har intervjuat, säger själva att vid alla ingripanden i en familj, måste man agera med stor försiktighet, eftersom myndigheten kränker familjens integritet. Omgivningen kan få en felaktig uppfattning om individen som person och hur man troligtvis kommer att handla i framtiden. Detta, i sin tur, kanske inte ger en chans till förändring till syskon eller familjer som har kontakt med socialtjänsten. Om en utredning öppnas på ett syskon som inte är inblandad i kriminalitet kan denne ändå känna sig skyldig och på sikt leda till kriminalitet, och blir på så sätt en självuppfyllande profetia. Socialtjänsten menar att genom att gå in och göra något innan ett kriminellt beteende utvecklas, kan bidra till att ett litet problem leder till något mycket större. För att undvika detta väljer socialtjänsten att inte sätta in några preventiva insatser för syskon som inte har ett kriminellt beteende, för att inte riskera att de stigmatiseras av samhället. Vi anser då att de båda myndigheterna arbetar i enlighet med artikel 2 i barnkonventionen.

Vi anser dock att socialtjänsten undviker stigma i största möjliga mån, eftersom de ofta inleder en utredning med stor försiktighet. Vi anser även att de bör beakta syskons livsvärld för att erhålla en ökad förståelse för deras situation, och då bättre kunna identifiera om

syskonet befinner sig i riskzonen. Vi ser svårigheter från socialtjänstens sida att undvika stigma, men om en relation kan utvecklas mellan familjen och utredaren blir stigmat inte lika påtagligt, eftersom relationen kan bli vänskaplig på ett professionellt plan.

8.4 Förbättringsmöjligheter samt framtida forskning

Utifrån vårt insamlade material kan vi se tre förbättringsmöjligheter som myndighetspersonerna kan utveckla inom sina yrkesområden. Det första är att återinföra ungdomspoliser som innehar specifika kunskaper om hur man ska bemöta ungdomar och försöka skapa goda relationer. Poliser som närvarar i ungdomars utemiljöer har, som tidigare nämnts, lättare att identifiera ungdomars umgänge, familjesituation och intressen. Detta kan leda till att de tidigare kan identifiera syskon till kriminella om de tenderar att hemfalla åt kriminalitet. Den andra förbättringsmöjligheten är att socialtjänsten ska försöka bibehålla kontinuitet i sitt arbete med en kriminell ungdom och dennes familj. En socialtjänsteman som följer samma ungdom under hela utredningsprocessen, kan lättare få förståelse för ungdomens livsvärld och upptäcka om det förekommer oro för något annat syskon. Vi anser att socialtjänsten därför ska inkludera syskon i utredningsarbetet via personliga möten för att få ett helhetsperspektiv av familjesituationen. Den tredje förbättringsmöjligheten är hanteringen av orosanmälningar mellan myndigheterna. Polisen behöver utveckla sina orosanmälningar till socialtjänsten i form av utförligare beskrivningar beträffande oron för en ungdom. Socialtjänsten bör i sin tur bli bättre på att återkoppla till polisen, när de har svårt att uppfatta tyngden av oron för att minimera missuppfattningar eller irritation. Detta kan ske genom att myndighetspersonerna själva utbildar varandra om hur en orosanmälan ska se ut.

Dessa tre förbättringsmöjligheter kan kombineras till en handlingsplan som de båda myndigheterna kan utgå ifrån och där samarbetet blir närmare kopplade till varandra. Polisen kan bidra med information från utemiljöer där ungdomarna befinner sig och potentiellt kan hamna i riskzonen, och socialtjänsten kan samtala med ungdomarna och på så sätt kan myndigheterna identifiera dessa i ett tidigare skede.

De behov av ytterligare rättssociologiska kunskaper som vi kan se, är hanteringen av problematiken ur ett syskonperspektiv. För att öka myndigheternas kunskaper om sambandet mellan syskon och kriminalitet, krävs information om problematiken och dess konsekvenser. Denna kunskap kan nå de olika myndigheterna genom ökad förståelse ur ett

syskonperspektiv. Myndigheten behöver även informera ungdomarna om systemets strukturella uppbyggnad.

För att lyckas med förändring behöver de båda myndigheterna kunskap om hur de ska bryta de starkt internaliserade normerna som kan finnas inom familjen eller mellan syskon. Utöver detta behövs resurser i form av ekonomiska tillgångar, men även internutbildningar för att skapa sig en förståelse för problemet. Om myndigheterna ska ha som målsättning att öka effektiviteten inom det preventiva polisiära och sociala arbetet bland ungdomar, måste resurserna inom systemet öka i form av personal och genom utbildning av befintlig personal. Kunskapen kan leda till en normförändring, där myndigheterna kräver handlingsplaner om hur de ska bearbeta problematiken och kunna arbeta preventivt.

Flera av de intervjuade ansåg vårt undersökningsområde beträffande sambandet mellan syskon och kriminalitet var ett viktigt ämne att belysa. Undersökningsområdet är komplext men vi anser att myndigheterna inte kan ignorera problematiken eftersom den är så vanligt förekommande. Syskon till kriminella bör uppmärksammas och myndigheterna bör agera som normgivare om vad som är accepterat och inte accepterat i ett samhälle.

Vi har identifierat kunskapsluckor i effektiviteten och bristen av det preventiva arbetet till syskon. Det behövs mer forskning på hur man på bästa sätt kan undvika att syskon till kriminella också utvecklar ett kriminellt beteende och vilken metod som är den mest effektiva. Därför behövs det studier som följer familjer med kriminella barn för att potentiella preventiva insatser ska fungera för att inte utveckla kriminaliteten vidare till andra barn inom familjen. Förslagsvis skulle en studie kunna undersöka vad påverkan av en mentor eller kontaktperson till syskonen skulle kunna bidra med, både vad gäller de kriminella och de laglydiga. Mentorn och syskonen skulle till exempel kunna göra fritidsaktiviteter ihop men även att syskonen får möjlighet att prata om sin livssituation, liknande medling mellan kriminell och brottsoffer.

9 Slutsats

Syftet med vår studie var att öka kunskapen kring sambandet mellan syskon och kriminalitet och genom den kunskapen kunna bidra med en eventuell framtida handlingsplan för de båda myndigheterna. Där de tillsammans kan arbeta preventivt och fånga upp syskon som i dagsläget hamnar mellan de båda myndigheterna. Det vi har kommit fram till i vår studie, är att polisen och socialtjänsten i Malmö ser ett samband mellan syskon och kriminalitet, men anser problematiken komplex om hur den bör hanteras. Socialtjänsten vet inte riktigt hur de ska bemöta problematiken, eftersom de arbetar med individer som redan har ett normbrytande beteende. Myndigheten anser det vara svårmotiverat att erbjuda en insats till ett syskon som inte påvisat något som anses vara normbrytande. Polisen menar att det behövs fler resurser i form av ungdomspoliser som kan bygga relationer med ungdomar och på så sätt lättare identifiera syskon i riskzonen. Genom att närvara i ungdomars miljöer bidrar det till ökat förtroende mellan polis och ungdomar, vilket möjliggör för ungdomar att öppna sig och berätta om sin situation.

Under studiens gång framkom det att syskon till kriminella exkluderas i socialtjänstens utredningar vilket betyder att det inte ges en fullständig bild av den kriminelles situation. Syskon, som har förmågan att yttra sig, bör inkluderas i deras utredningar för att myndigheten ska ha möjlighet att göra en bedömning av om det förekommer någon oro eller inte även för denne.

Polisen bör återinföra ungdomspoliser som har en fallenhet för hur ungdomar ska bemötas. Det blir lättare för polis och ungdomar att bygga broar mellan varandra genom goda relationer och där samspelet mellan parterna fungerar. Polisen kan på så sätt vara normgivare för ungdomarna och tala om vad som är accepterat och inte accepterat i samhället. Ungdomar har lättare att prata med myndighetspersoner som de har förtroende för och blir då mer benägna att berätta om sin verklighet. Det är viktigt att båda myndigheterna tar del av ungdomars livsvärld för att kunna förstå den normativa bild de har av samhället. Vilka effekter detta skulle ge är svårt att dra några konkreta slutsatser om, vad beträffar syskons benägenhet till normbrytande beteende. Ett förslag är att införa en gemensam handlingsplan, så att samarbetet mellan myndigheterna kan utvecklas på ett bättre sätt och där syskon till kriminella kan uppmärksammas tidigare.

Referenslista

Litteratur:

Andersen, H. & Kaspersen, L.B. (2007). *Klassisk och modern samhällsteori*. 3:9. uppl., Lund: Studentlitteratur AB.

Andershed, H. & Andershed, A-K. (2005). *Normbrytande beteende i barndomen*. Stockholm: Förlagshuset Gothia.

Caplow, T. (1956). A Theory of Coalitions in the Triad. *American Sociological Review*, 21(4), ss. 489-493. [2017-04-10]

Craine, J. Tanaka, T. Nishina, A. & Conger, K. (2009). Understanding Adolescent Delinquency: The Role of Older Siblings' Delinquency and Popularity with Peers. *Merrill-Palmer Quarterly*, 55(4), ss. 436-453. DOI: [10.1353/mpq.0.0036](https://doi.org/10.1353/mpq.0.0036) [2017-02-18]

Deflem, M. The Legal Theory of Jürgen Habermas: Between the Philosophy and the Sociology of Law. (2013). I Banakar, R. & Travers, M. (red.). *Law and Social Theory*. 2. uppl., Oregon: Hart Publishing, ss. 75-90.

Denscombe, M. (2007). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur AB.

Engdahl, O. & Larsson, B. (2011). *Sociologiska perspektiv - grundläggande begrepp och teorier*. Lund: Studentlitteratur AB.

Esaiasson, P. Gilljam, M. Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan - konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3. uppl., Stockholm: Norstedt Juridik.

Eriksson, K. Hjalmarsson, R. Lindquist, M. & Sandberg, A. (2016). The importance of family background and neighborhood effects as determinants of crime. *Journal Of Population Economics*, 29(1), ss. 219-262. DOI: [10.1007/s00148-015-0566-8](https://doi.org/10.1007/s00148-015-0566-8) [2017-02-17]

Hayne, D. & McHugh, S. (2003). Sibling Deviance: In the Shadows of Mutual and Unique Friendship Effects. *Criminology*, 41(2), ss. 355-392. DOI: 10.1111/j.1745-9125.2003.tb00991.x. [2017-02-20]

Israel, J. (1999). *Handling och Samspel. Ett socialpsykologiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur AB.

Kendler, K. Morris, N. Lönn, S. Sundquist, J. & Sundquist, K. (2014). Environmental transmission of violent criminal behavior in siblings: a Swedish national study. *Psychological Medicine*, 44(15), ss. 3181-3187. DOI: 10.1017/S0033291714000932. [2017-02-20]

Lantz, Annika. (2007). *Intervjumetodik. 2. Uppl.*, Polen: Studentlitteratur AB.

Rowe, D. Rodgers, J. & Meseck-Bushey, S. (1992). Sibling Delinquency and the Family Environment: Shared and Unshared Influences. *Child Development*, 63(1), ss. 59-67. DOI: 10.2307/1130901. [2017-02-20]

Sandgren, C. (2010). *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare – Ämne, material, metod och argumentation*. Stockholm: Norstedts Juridik.

Slomkowski, C. Rende, R. Conger, K. Simons, R. & Conger, R. (2001). Sisters, Brothers, and Delinquency: Evaluating Social Influence during Early and Middle Adolescence. *Child Development*, 72(1), ss. 271-283. [2017-02-20]

Stryker, S. & Psathas, G. (1960). Research on Coalitions in the Triad: Findings, Problems and Strategy. *Sociometry*, 23(3), ss. 217-230. DOI: 10.2307/2785887. [2017-04-10]

Thunved, A. Clevesköld, L. & Thunved, B. (2010). *Samhället och de unga lagöverträdarna*. 4. uppl., Stockholm: Norstedts Juridik.

Welin, H. (2017). Rädda Lillebror del 1. *Sydsvenskan*, 13 mars.

Welin, H. (2017). Rädda Lillebror del 2. *Sydsvenskan*, 14 mars.

Welin, H. (2017). Rädda Lillebror del 3. *Sydsvenskan*, 15 mars.

Offentliga sidor:

SFS 1984:387. *Polislagen*. Stockholm: Justitiedepartementet L4

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialdepartementet

Webbsidor:

Unicef (u.å.). *Barnkonventionen*. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#full> [2017-03-22].

Stålhammar, H. Radia, S. Molinder Berglund, C. Jacobson, M. & Rinman, P. (2016). *Utreda barn och unga. Handbok för socialtjänstens arbete enligt socialtjänstlagen*. Falun: Edita Boberg AB. <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19644/2015-1-9.pdf> [2017-05-10]

Bilagor

Bilaga 1 (Polisen)

1. Hur kommer det sig att du blev polis?
2. Hur länge har du jobbat som polis och med ungdomar?
3. Vad anser du är viktigt att tänka på när man arbetar med barn och ungdomar?
4. Forskning visar att det finns ett samband mellan syskon och kriminalitet. Hur ser ni på det? Erfarenhet?
5. Polisen utgår i sitt arbete från 3 värdegrunder: Engagerande, effektiva och tillgängliga. Hur implementeras dessa i arbete med ungdomar?
6. Kan ni se några specifika riskfaktorer eller skyddsfaktorer som får syskon till att begå eller inte begå kriminella handlingar?
7. Hur skulle polisen kunna arbeta preventivt mot syskon utan att stigmatisera dem?
8. På vilket sätt skulle polisen kunna arbeta preventivt utan att inkräkta på syskonets integritet?
9. Vad ser ni för för- och nackdelar med eventuella preventiva insatser för syskon?
10. Hur påverkar SekrL samverkan mellan socialtjänst och polismyndighet?
11. Hur samarbetar ni med socialtjänsten?
12. Finns det något som du vill tillägga?

Bilaga 2 (Socialtjänsten)

1. Hur länge har ni arbetat som utredare inom socialtjänsten?
2. Hur kommer det sig att du blev socialarbetare?
3. Vad anser du är viktigt att tänka på när man arbetar med barn och ungdomar?
4. Hur hanteras ett ärende där det förekommer syskon?
5. Forskning visar att det finns ett samband mellan syskon och kriminalitet. Hur ser ni på det?
6. Kan ni se några specifika riskfaktorer eller skyddsfaktorer som får syskon till att begå eller inte begå kriminella handlingar?
7. Hur förhåller sig socialtjänsten till Barnkonventionen, i syfte om barnets bästa?
8. Hur ser lagstiftningen ut för preventiva åtgärder för syskon?
- Varför tror ni inte det finns någon lagstiftning för preventiva åtgärder för syskon?
9. Vad ligger till grund för att inga insatser sätts in för syskon till kriminella?
10. Hur skulle socialtjänsten kunna arbeta preventivt mot syskon? Stigma?
11. Socialtjänstlagen ska sätta in stöd för barn om föräldrarna har ett kriminellt beteende, hur skiljer det sig från om syskon har ett kriminellt beteende?
12. Vad ser ni för för- och nackdelar med eventuella preventiva insatser för syskon?
13. På vilket sätt skulle socialtjänsten kunna arbeta preventivt utan att inkräkta på syskonets integritet?
14. Hur samarbetar ni med polisen?
15. Hur påverkar SekrL samverkan mellan socialtjänst och polismyndighet?
16. Finns det något ni vill tillägga?